

VSEBINA

Poročilo predsednika OLO o uspehih komunalnega sistema

Zaključni računi gospodarskih organizacij

Register gospodarskih in združnih organizacij

Poročilo predsednika OLO o uspehih komunalnega sistema

Na XX. skupni seji obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora Koper, ki je bila 5. julija, je njegov predsednik Albin Dujc poročal o uspehih komunalnega sistema v dobi od septembra 1955 do junija 1957.

Tovariši in tovarišice ljudski odborniki!

Prvega septembra bosta pretekli že dve leti od zadnje reorganizacije ljudskih odborov, ki predstavlja v razvoju ljudske oblasti novo kvaliteto — graditev komunalnega sistema. Okrajni ljudski odbor Koper, ki je bil formiran iz ljudskih odborov treh bivših okrajev: Koper, Postojna in Sežana, je imel nalogo uvesti komunalni sistem na območju novega okraja, prebroditi začetne težave, dati delu okrajnega in občinskih ljudskih odborov novo vsebino, razčistiti odnose med okrajem in občini, sprejeti statut, skratka: postaviti temelje za nadaljnji razvoj in poglobljanje komunalnega sistema pod vodstvom novih ljudskih odborov, ki bodo izvoljeni na prihodnjih volitvah.

Ker se bliža to prvo razdobje h koncu, smatram za svojo dolžnost podati obračun o tem, kako je sedANJI Okrajni ljudski odbor svojo nalogo opravil, ter prikazati rezultate dela posameznih vej družbenega življenja, zlasti s področja razvoja gospodarstva kot materialne osnove celotne družbene nadgradnje.

Okrajni ljudski odbor Koper, ki se je konstituiral na svoji prvi seji, dne 23. julija 1955, iz delegiranih odbornikov bivših okrajev in ki šteje skupno 121 odbornikov, se je v času svojega obstoja sestel na 19 skupnih sejah; Okrajni zbor je imel 19 sej, Zbor proizvajalcev pa 20 sej. Povprečno pride na mesec ena seja OLO. Na teh sejah se je obravnavalo 455 točk dnevnega reda, oziroma 1.183 raznih zadev in sicer na skupnih sejah 215, na ločenih v Okrajnem zboru 413, v Zboru proizvajalcev pa 555 zadev. Pri tem je okrajni ljudski odbor sprejel 66 odlokov, 6 odredb, 257 odločb in 314 sklepov, ali skupno 634 raznih pravnih aktov.

Udeležba odbornikov je bila na vseh sejah dobra, povprečno 82%, dosegla pa je tudi 90%. Pripomniti moram še, da je bilo tudi sodelovanje odbornikov pri razpravah na primerni višini in da so prihajale do izraza vedno napredne težnje.

Odborniške komisije so se sestajale pred vsako sejo, obravnavale predloge ter nato poročale o njih ljudskemu odboru. S svojim delom so pomembno prispevale k uspešnemu delu ljudskega odbora in obeh zborov pri obravnavanju važnejših predmetov, zlasti družbenega plana in proračuna ter raznih kompleksnih poročil. Kvaliteta dela odborniških komisij se je stalno izboljševala, z izjemo komisije zbora proizvajalcev za vprašanja delavskega samoupravljanja, ki ni prišla do izraza.

Poudariti pa moram, da se nekateri člani niso redno udeleževali sej svojih komisij in so s tem ovirali njih delo ter so krivi, da niso dosegle več uspehov.

Veliko število sej Okrajnega in občinskih ljudskih odborov, zlasti pa še analiza dnevnih redov sej ljudskih odborov kaže, da so ljudski odbori zelo obremenjeni z vrsto pristojnosti, ki bi jih bilo treba postopoma prenašati tako na občine kot na ostale organizacije okraja. Po drugi strani pa je še mnogo pristojnosti na višji ravni in tako zavirajo polet komunalnega sistema, čeprav bi bilo že mogoče tudi te pristojnosti prenesti navzdol, da bi bilo delo ljudskih odborov uspešnejše. Glede tega vprašanja bo treba v upravi OLO postaviti posebno komisijo, ki bo to problematiko izrčno obdelala in pripravila določene predloge za njeno rešitev.

Naše nove občine so v dveh letih obstoja dosegle lepe uspehe in so se že v veliki meri uveljavile kot temeljne politično-teritorialne enote ter postajajo komune v pravem smislu besede, to je: osnovne teritorialne družbene skupnosti proizvajalcev in potrošnikov, v katerih se v okviru splošnih predpisov neposredno izravnavajo posamezni in splošni družbeni interesi ter se na kar širšem področju družbenega življenja neposredno vodijo družbene zadeve. To problematiko bodo predsedniki občinskih ljudskih odborov obširnejše obdelali v poročilih občinskim ljudskim odborom.

Za uspešno delo okrajnega in občinskih ljudskih odborov od reorganizacije dalje imajo posebne zasluge sveti, ki so opravili v teh dveh letih ogromno delo. V našem družbenem življenju so pognali globoke korenine in postali resnični družbeno-politični organi in usmerjevalci razvoja posameznih upravnih področij. Danes brez dvoma ne moremo mimo ugotovitve, da se uspešnost svetov razločno kaže tako v pogledu vodstva in usmerjanja njihovih upravnih področij, kakor tudi v pogledu reševanja konkretne problematike iz njihovih lastnih pristojnosti in iz pristojnosti ljudskega odbora. Pri tem ne moremo delati izjem in reči o tem ali onem svetu, da je bil dober, o drugem pa, da je bil slabši. Vsi sveti so delali uspešno, morda nekateri bolj zato, ker jih je k temu silila pestrejša, obsežnejša problematika. Samo v letu 1956 so imeli sveti OLO skupno 171 sej, sveti občinskih ljudskih odborov pa 72 sej. Pomembnost dela svetov se vidi tudi po zadevah, ki so jih obravnavali na svojih sejah. Sveti OLO so n. pr. obravnavali

li v času od reorganizacije dalje kar 1476 raznih zadev in sicer: Svet za notranje zadeve 58, Svet za družbeni plan in finance 190, Svet za gospodarstvo 232, Svet za urbanizem in komunalne zadeve 105, Svet za kmetijstvo in gozdarstvo 112, Svet za pomorstvo in ribištvo 82, Svet za turizem 75, Svet za cestni promet 70, Svet za delo 85, Svet za šolstvo 115, Svet za prosveto in kulturo 70, Svet za telesno vzgojo 61, Svet za blagovni promet (ustanovljen na zadnji seji) 6, Svet za zdravstvo 120 in Svet za socialno varstvo 95.

Posebej moramo še poudariti vlogo svetov OLO ter svetov obalnih občin pri odstranjevanju takoimenovanih specifičnosti bivše cone B. To objektivno zelo težko nalogo so sveti v izvrševanju politike svojih ljudskih odborov opravljali z dinamiko in prizadevnostjo, ki sta odločilno pripomogli k tako naglemu vključevanju obalnega področja v enoten družbeni in gospodarski red ter k uveljavitvi načel dosledne socialistične politike in socialistične zakonitosti.

V procesu formiranja komun so uspešno izvrševali svojo vlogo tudi krajevni odbori, v katerih sodelujejo 1403 državljanj. Krajevni odbori so opravili vrsto komunalnih in gospodarskih nalog na svojem območju, hkrati pa pomagali občinskemu ljudskemu odboru ter mu dajali raznovrstne pobude. Prav tako se je utrdila tudi vloga zbora volivcev, te oblike najneposrednejše demokracije, kateri pa bo treba še vedno posvečati čim večjo pozornost. Zbori volivcev so bili pri nas v zakonitih rokih in po potrebi tudi med njimi. Na zborih volivcev so se razna vprašanja temeljito obravnavala, zato so se med volivci tudi uveljavili.

Ljudski odbori se že povezujejo, zlasti po svojih svetih, v bodoče pa se bodo morali še bolj povezovati z organi delavskega samoupravljanja ter organi družbenega upravljanja v šolstvu, prosveti in kulturi ter zdravstvu in socialnem skrbstvu. Vsi ti organi so v preteklem obdobju dosegli lepe uspehe, še posebno pa se uveljavljajo šolski odbori. Tudi hišni sveti kažejo vedno bolj svojo življenjsko moč in imajo vedno večje uspehe pri upravljanju in vzdrževanju stanovanjskih skladov, ki so jim zaupali. Z ustanavljanjem področnih hišnih svetov pa gremo že korak dalje pri ustvarjanju novih odnosov v komuni.

Potrošniški sveti se organizacijsko utrjujejo, vendar še niso dosegli tolikšnih uspehov, kot bi bilo zaželeno in potrebno glede na pestrost problematike in na slabosti v naši trgovini, ki so često rezultat ne le subjektivnih in organizacijskih razlogov, temveč tudi samega sistema. Zato je OLO na eni svojih zadnjih sej formiral tudi Svet za blagovni promet, od katerega pričakujemo, da

bo prispeval k razčiščevanju in reševanju te pestre problematike.

Tudi uprava Okrajnega in občinskih ljudskih odborov je v preteklem obdobju kljub novim delovnim pogojem in večjim nalogam dosegla prav lepe uspehe in se razvijala skladno z družbenimi organi in z obsegom svojih nalog. Brez dvoma imamo v upravi ljudskih odborov še nekatere slabosti, ki se pogosto odražajo tudi v neživljenjskem reševanju nekaterih vprašanj in v slabi ekspanzivnosti; občutiti pa je še vedno pomanjkanje kvalificiranih kadrov, zaradi česar se število uslužbencev ne zmanjšuje, ampak celo

veča. Seveda je razlog za težnje naraščanja aparata tudi v vedno večjem obsegu nalog, ki jih mora uprava reševati.

Vprašanje sistemizacije bodo morali zlasti občinski ljudski odbori v bodoče posvetiti še večjo pozornost, saj bi se z zmanjšanjem števila uslužbencev sprostil pomembni zneski, ki bi jih naše komune lahko koristno investirale za komunalne in druge potrebe. Seveda je s tem vprašanjem povezana tudi organizacija dela ljudskih odborov, povečana skrb za varčevanje in še posebno racionalnejše planiranje in poraba proračunskih sredstev.

Notranje zadeve

Na področju notranjih zadev so se v preteklem obdobju uspešno uveljavili sveti in se tako tudi ta funkcija javne uprave vključuje v sistem družbenega upravljanja.

Naloga organov za notranje zadeve je zlasti v tem, da državljanom zagotavljajo možnost nemotenega in varnega opravljanja svojega dela ter uživanja svojih pravic, celotni družbi pa neoviran napredek pri graditvi socializma.

V ta namen je Svet za notranje zadeve, večkrat v sodelovanju z drugimi sveti, obravnaval razna pereča vprašanja svojega delovnega območja, kakor n. pr. mladinsko kriminaliteto, prometno varnost, delo Ljudske milice, vprašanje pobegov itd. Formirani so bili tudi razni odbori in komisije, ki obravnavajo posamezna področja in prenašajo svoje zaključke na ostale družbene organe ter tako prispevajo k utrjevanju večje varnosti za državljanke in družbo.

Naj sedaj podam pregled nekaterih važnejših področij notranje uprave:

Splošna varnost: Kazniva dejanja in prekrški zoper politično in družbeno ureditev v okraju Koper ne predstavljajo posebnega problema. Tako je bilo v preteklem letu kazensko obravnavanih 31 oseb, ki so na en ali na drugi način sovražno napadle našo politično in družbeno ureditev, letos do 15. junija pa je bilo takih primerov le pet. Zaradi tovrstnih prekrškov so v preteklem letu upravno-kazensko obravnavali 62 oseb, letos do 15. junija pa 11.

Statistični podatki preteklega leta kažejo, da je bilo kaznovanih za prekrške kot so pretepi, neredi, kršitve prijavno-odjavne službe, delomrzništvo, prostitucija itd. 1.767 oseb. V času od 1. januarja do 15. junija 1957 je bilo le 164 takih primerov.

Kriminal v gospodarstvu: V letu 1956 je bilo obravnavanih 182 kaznivih dejanj v gospodarstvu z 230 storilci. Največ je bilo poneverb s strani blagajniškega osebja in trgovskih poslovodij. Na drugem mestu kriminala v gospodarstvu so bila kazniva dejanja zlorabe uradnega položaja in uradnih pravic, nevestnega gospodarskega poslovanja in ponareditev uradnih listin. (Svet za notranje zadeve je na skupni seji s Svetom za gospodarstvo obravnaval kazniva dejanja v gospodarstvu in sprejel več sklepov za boj proti tovrstnim kaznivim dejanjem.)

Do 15. junija 1957 je bilo obravnavanih 53 kaznivih dejanj v gospodarstvu z 61 storilci. V primerjavi z lanskim letom je število teh kaznivih dejanj padlo. Zasluga za to gre predvsem večjemu zanimanju delavskih svetov in upravnih odborov v podjetjih za boj proti gospodarskemu kriminalu.

Nekatera izvozno-uvozna podjetja so trgovala z nesolidnimi tržaškimi firmami, brez potrebnih odprtih akreditivov, kar je imelo za posledico, da imajo sedaj ta podjetja pri firmah v Trstu večje terjatve. Tudi glede tega je Svet sprejel ustrezne sklepe, katere je prenesel na gospodarske organizacije.

Klasični kriminal: V letu 1956 so iz področja krvnih deliktov obravnavali

97 kaznivih dejanj, kar pomeni v primerjavi z letom 1955 27% znižanje. Kazniva dejanja zoper življenje in telo so bila vsa raziskana. V letu 1957 je bilo iz področja krvnih deliktov 39 primerov, od tega 3 uboji.

Tatvin je bilo leta 1956 obravnavanih 366, od teh pa je bilo z uspehom raziskanih 68,31% in predanih sodiščem 263 storilcev. Tatvin koles je bilo v tem letu 35 primerov in je bilo odkritih 51,41% storilcev. V letu 1956 je naraslo število vlomnih tatvin v primerjavi z letom 1955 za 82%. Obravnavanih je bilo 115 primerov, z uspehom raziskanih 67,83% ter 90 storilcev predanih sodiščem. Zatajitev, goljufij, majhnih tatvin in podobnega so leta 1956 obravnavali 125 primerov. Vsa ta kazniva dejanja so bila raziskana.

V tekočem letu, do 15. junija, je bilo obravnavanih 91 primerov tatvin, kar dokazuje, da se v primerjavi z lanskim letom njih število ni dvignilo, naraščajo pa tatvine koles, ki so jih obravnavali že v 39 primerih. Tudi vlomnih tatvin je več in sicer 54. Največ teh deliktov je v obmorskih mestih Koper, Izola in Piran. Vlomnih tatvin je bilo največ v privatna stanovanja.

Nadalje je bilo 43 primerov kaznivih dejanj nedovoljene trgovine s 53 storilci, ki so bili vsi predani sodišču. Kaznivih dejanj nedovoljene trgovine in kupčevanja s tujo valuto je bilo osem.

Promet: Od januarja 1957 do vključno 15. junija letos je bilo na področju tukajšnjega okraja 178 prometnih nezgod ali 73 več kot v enakem obdobju lani. Posledice, ki so nastale pri prometnih nezgodah, so: 14 mrtvih, 65 težjih in 76 lažje poškodovanih. Materialna škoda na 159 vozilih in objektih znaša nekaj nad 15 milijonov dinarjev. Vzroki nezgod so: nepravilna vožnja 51 primerov, neprimerna hitrost 46, vinjenost 15, nepravilnosti pešcev in potnikov 13, pomanjkanje voznih izkušenj 12, tehnične okvare šest in 35 raznih drugih vzrokov. Nezgode je povzročilo: 114

voznikov motornih vozil, 33 kolesarjev, 10 otrok, 4 vozniki vprege in 3 pešci; od teh so za 37 nesreč krivi inozemci.

Med letom je bilo mandatno kaznovanih 1.870 kršiteljev prometnih predpisov s skupnim zneskom 180.120 dinarjev. 280 kršiteljev cestno prometnih predpisov je bilo prijavljenih sodnikom za prekrške; od teh je bilo 190 mandatno kaznovanih inozemcev.

Tajništvo za notranje zadeve je organiziralo po šolah predavanja o pomenu prometne varnosti s predvajanjem filmov. Tudi učitelji so pričeli predavati o prometni varnosti. Mladinske in pionirske organizacije so organizirale prometne krožke. Vprašanje prometne varnosti sta obravnavala tudi Radio Koper in lokalno časopisje.

Požari in požigi: Lani je bilo v okraju 85 požarov. Od 34 primerov, katere so obravnavali kazensko, je bilo deset naklepnih požigov. Na družbene objekte odpade 25 primerov, na zadruške deset in na privatne 50 primerov. Škoda, ki je nastala pri požarih in požigih, je ocenjena na približno 38 milijonov dinarjev. Veliko požarov so povzročili otroci pri igranju z ognjem.

Letos je bilo do 15. junija kazensko obravnavanih 78 primerov požarov in požigov. Škoda znaša na družbenem premoženju približno 58 mil. dinarjev, na premoženju privatnikov pa skoraj 13 milijonov dinarjev. Primerjava z lanskim letom kaže, da je število požarov stanovanjskih in gospodarskih poslopij letos naraslo. Ker predstavljajo požari in požigi resno nevarnost za ljudi in premoženje in ker so se letos v toliki meri pomnožili, je Tajništvo za notranje zadeve posvetilo temu vprašanju posebno pozornost. Pri občinskih svetih za splošno upravo so bile ustanovljene komisije, ki imajo nalogo skrbeti za preprečevanje požarov.

Mali obmejni promet in potni listi: Od podpisa Videmskega sporazuma, t. j. od 20. avgusta 1955 do danes, je bilo izdanih državljanom FLRJ 41.917 propustnic, državljanom Italije pa vidiranih 80.598, skupaj torej 122.515 propustnic.

V letu 1956 so državljanji FLRJ izstopili s propustnicami v Italijo 436.510 krat, Italijani pa v Jugoslavijo 428.239 krat. Letos do 20. maja so državljanji FLRJ izstopili v Italijo 282.315 krat in državljanji Italije v Jugoslavijo 252.593 krat.

Navedene številke nam dokazujejo, da se maloobmejni promet ugodno razvija.

Lani je bilo izdanih in podaljšanih skupno 1006 potnih listov, od tega za privatna potovanja 654, za službena 249 in za kolektivna 103. Letos, do 15. junija, pa je bilo izdanih in podaljšanih 715 potnih listov in sicer za privatna potovanja 481, za službena 148 in za kolektivna potovanja 86 potnih listov.

Gospodarstvo

PIRODNI GOSPODARSKI POGOJI

Pri obravnavanju gospodarstva našega okraja in pri določanju perspektive za njegov nadaljnji razvoj si moramo predvsem postaviti vprašanje, kakšni so prirodni pogoji in kakšne možnosti nam nudijo prirodna bogastva na tem področju. Če presojamo gospodarsko osnovo našega okraja po prirodnih pogojih, potem lahko razdelimo celokupno ozemlje na tri značilna področja in sicer:

a) vzhodni del, ki se razteza od Nanosa proti Snežniku in Jelšanam in zajema občine Poštojna, Pivka in Ilirska Bistrica;

b) osrednji del, ki se razteza od goriškega okraja preko Stanjela v smeri proti Podgradu in Podgorju in zajema občine Sežano, Divačo in Herpelje ter del občine Koper;

c) zahodni del, ki leži ob morju in zavzema področje, ki ga tvorijo flišne geološke formacije na območju

občin Piran, Izola in glavni del Kopa.

Za prvi, to je vzhodni del, so značilne gozdne površine s kmetijskimi obgozdnimi površinami z dobrimi pogoji za krmno rastlinstvo in prehodni pas z ugodno osnovo za sadjarstvo, kar se posebno odraža na brkinskem področju. Na ta predel odpade 71% vseh gozdnih površin okraja, ki dajejo okoli 85% celokupne gozdne mase za sečnjo. Krmnih rastlin daje 40% in poleg tega še 45% celokupnega pridelka krompirja. Za sadjarstvo so največjega pomena jabolka, saj daje ta predel 70% celokupnega pridelka in to v glavnem na brkinskem področju.

Drugi, to je osrednji predel, je karakteristično kraško področje, značilno po košeninah in pašnikih, ki nudijo ne toliko obilje, pač pa sočnost krmnih rastlin, ki je izrednega

pomena za kvaliteto živine. To področje zajema 55% vseh košenin in pašnikov v okraju. Razen tega so značilni za to področje kraški pojavi, ki pa še niso dovolj raziskani.

Za tretji, obmorski predel, je značilna gospodarska osnova v bogastvu morja in ugodnih prirodnih in klimatskih pogojev za gojitev povrtnin in trte. Ta predel že sedaj daje nad 60% povrtnin, med katerimi so najbolj značilne zgodnji krompir, grah in paradiznik. Vinogradništvo daje 90% pridelka te vrste v okraju. Morje daje po današnjem stanju, ko smo ga šele začeli izkoriščati in to samo za ribiško industrijo in turizem, okoli 1.700 milijonov dinarjev narodnega dohodka ali 15% od celokupnega narodnega dohodka v okraju, to pa pri 7,5% delovne sile, zaposlene v gospodarstvu.

Če primerjamo posamezna področja okraja med seboj, potem vidimo, da

je glede kmetijske proizvodnje najbogatejše obmorsko področje, ki daje povprečno okoli 10 milijonov dinarjev vrednosti na kvadratni kilometer površine; potem pride vzhodni predel z 1.700 tisoč in nato kraški predel z 1.600 tisoč dinarji. Če pa vzhodnemu predelu prištejemo še gozdni posek, se poveča vrednost proizvodnje povprečno na 2.400 tisoč dinarjev na kvadratni kilometer.

Taki prirodni pogoji utemeljujejo na tem področju živilsko in lesno predelovalno industrijo ter industrijo gradbenega materiala in predelavo nekovin ter premoga. Ta vrsta industrije daje okoli 80% vrednosti celokupne industrijske proizvodnje okraja.

Kraške znamenitosti, hladni gozdni predeli in slikovita morska obala s kultiviranim kmetijskim zaledjem nudijo odlične pogoje za razvoj turizma na celotnem področju okraja.

STANJE GOSPODARSTVA OB UVEDBI KOMUNALNEGA SISTEMA

a) **Organiziranost podjetij:** Z naglim razvojem našega gospodarstva in osvajanjem določenih procesov, ki zahtevajo dolgoletne izkušnje in sposobne kadre, zlasti v industriji, je nastalo dokaj pereče vprašanje organiziranosti podjetij. Bujna rast industrije (novogradnje, rekonstrukcije itd.) in tudi ostalih panog našega gospodarstva je povzročila motnje in težave v organizacijskem pogledu, ponekod celo nazadovanje produkcije.

Poleg naglega razvoja gospodarstva so na organizacijo podjetij vplivali tudi objektivni činitelji (stanovanjski problemi, raztresenost obratov itd.) in pa subjektivni, med temi zlasti kadri. Ni bil redek slučaj v našem okraju, da so obstojala podjetja, ki so v določenem obdobju prav zaradi slabe organiziranosti zašla na rob likvidacije.

Ta neorganiziranost se je izražala:

1. v pomanjkljivi tehnološki, komercialni in knjigovodski službi (že večkrat omenjena podjetja Tovarna steklene galanterije, Hrpelje; Partizanka, tovarna ščetk, Koper; Tovarna lesne galanterije ter tudi druga manjša podjetja) — in v slabi medsebojni povezavi. Tako komercialna ni dajala pobud za nove izdelke, ki jih je potreboval trg, računovodstvo ni vedelo, kaj nabavlja komerciala, kakšne procese uvaja tehnična služba in obratno, tehnična služba pa ni vedela za finančno stanje podjetja, kaj šele za dejanske stroške svojih proizvodov;

2. v pomanjkanju sposobnih kadrov, ki bi omogočili solidno organizacijo podjetja. Primanjkovalo je sposobnih vodilnih oseb t. j. direktorjev, tehnikov, komercialistov, knjigovodij in visokokvalificiranih delavcev;

3. organi samoupravljanja, t. j. delavski sveti in upravni odbori niso mogli vselej krepkeje poseči v razvoj podjetja, ker mnogokrat niso bili seznanjeni s stanjem v samem podjetju; dostikrat se je tudi zgodilo, da so se organi samoupravljanja zadovoljili z dejanskim stanjem in niso skušali že med letom odstraniti nepravilnosti, pomanjkljivosti, osebne ga okoriščenja posameznikov itd.

Značilna so bila v tem pogledu podjetja v območju bivšega okraja Koper. Na eni strani so bila to nova podjetja, v katera so bila vložena ogromna sredstva, a so bila že od začetka zasedena s slabim kadrom. Tak kader pa ni mogel uspešno organizirati dela v podjetju, na drugi strani pa se je iz podjetij izselil takorekoč preko noči pomemben del delovne sile italijanske narodnosti, ker je optiral za Italijo. Večina podjetij v obalnem pasu je imela neprijetno organizacijo, ki je povzročala krizo za krizo, tako v tehnoloških procesih, kot v finančnem poslovanju. Medtem ko je bila organiziranost večjih podjetij slaba, pa moramo poudariti, da je v nekaterih manjših podjetjih (obrtnih, trgovskih, gostinskih) vladala prava dezorgani-

zacija, zaradi katere so prenehala s poslovanjem.

b) **Fizična sposobnost in izkoriščanje zmogljivosti:** Stanje osnovnih sredstev v sredini leta 1955 je bilo precej raznovrstno. Na eni strani so bila osnovna sredstva precej zastarela, na drugi strani pa novejša osnovna sredstva večinoma še niso bila vključena v proizvodnjo. Na ta način je povprečna zastarelost osnovnih sredstev v industriji znašala približno 40%. V nekaterih občinah, kot n. pr. v Postojni, Pivki, Piranu in Divači je bila zastarelost osnovnih sredstev še večja. Naravno je, da je bila skladno s tem tudi delovna sposobnost teh osnovnih sredstev manjša. Če ne upoštevamo novejših osnovnih sredstev, ki še niso bila v proizvodnji, potem vidimo, da so bila osnovna sredstva v proizvodnji zastarela nad 50%.

Zastarelost osnovnih sredstev se je kazala tudi v ostalih panogah gospodarstva, zlasti v trgovini, gostinstvu in obrti, kjer je prav zastarelost opreme zavirala hitrejši in skladnejši razvoj.

Še najboljše je bilo stanje proizvodnih sredstev v gradbeništvu, s 25% in v prometu s 30% zastarelostjo.

Poleg opisanega stanja osnovnih sredstev so na slabo koriščenje zmogljivosti vplivali tudi subjektivni razlogi, kot je to razvidno iz pregleda o organiziranosti podjetij. Izkoriščenost zmogljivosti v industriji je znašala le približno 60%, v nekaterih tovarnah pa celo manj kot 40%. Tako je znašala vrednost industrijske proizvodnje na 1 dinar vrednosti osnovnih sredstev vsega 1,1 dinar, kar je bilo močno pod povprečjem v LRS. Razen tega pa je bilo takrat vprašanje lastnine osnovnih sredstev na koprskem področju v celotnem gospodarstvu še nerazčiščeno.

c) **Proizvodnja:** Koriščenje zmogljivosti, stanje osnovnih sredstev in delovna storilnost nakazujejo tudi raven proizvodnje. Organizacija proizvodnega procesa je temeljila v nekaterih podjetjih še na manufakturnem načinu proizvodnje, ki nujno vodi do motenj v tehnološkem procesu. Nemogoče je namreč vskladiti sposobnost strojev za strojno delo in obrtniške prijeme v organizaciji proizvodnega procesa.

Začetna raven proizvodnje v celokupnem gospodarstvu je omogočala približno 11 milijard dinarjev družbenega proizvoda ali približno 110 tisoč dinarjev na enega prebivalca. Rezultat vložene dela oziroma družbeni proizvod se je po posameznih panogah gospodarstva gibal takole:

Kmetijstvo v celoti 35,1%, industrija in rudarstvo 25,8%, trgovina 9,8%, promet 8,9%, gradbeništvo 8,2%, obrt 5,2%, gostinstvo in turizem 2,9%, gosudarstvo 2,7%, komunalna in prosvetna dejavnost 1,4%. Po teh številkah se vidi, da je bila kmetijska proizvodnja odločno na prvem mestu in je vodila daleč pred industrijo,

kar pomeni, da industrija še ni bila dovolj razvita, da bi se njen napredek skladal s kmetijsko proizvodnjo. To je jasno kazalo, da je treba industrijo razvijati, da ne bi postala zavora tudi v pospeševanju kmetijske proizvodnje.

Tudi trgovina je zavzemala visoko mesto in sicer zato, ker je koprsko področje še vedno imelo nekaj ugodnosti zaradi prejšnjega načina trgovanja na tem področju.

Gradbena dejavnost je bila izredno živahna, saj je ustvarjala na takratnem nivoju skoraj desetino družbenega proizvoda, kar je izredno veliko. Če gledamo vrednost gradbenih storitev in jih primerjamo z narodnim dohodkom, vidimo, da je vrednost le-teh predstavljala eno tretjino celokupnega narodnega dohodka okraja. Razumljivo je torej, da ni bilo pričakovati, da bi se ob zoževanju investicijske fronte tak polet v gradbeni dejavnosti mogel še nadalje vzdrževati.

Proizvodnja v ostalih panogah gospodarstva je bila bolj razdrobljena in podvržena specifičnostim prejšnjih majhnih okrajev.

d) **Nedograjenost objektov (1955):** Hitrejša večanje proizvodnje je zavirala zlasti nedograjenost industrijskih objektov in kmetijskih posestev, zaostalost strojnega parka, ozka grla v proizvodnem procesu in še vedno pomanjkljiva mehanizacija v kmetijstvu.

Nedograjenost objektov je bila delno posledica etapne gradnje po programu. Dasi je bilo v razne objekte industrije, rudarstva in kmetijstva investiranih od leta 1951 do konca leta 1954 skupno 1.640 milijonov in v letu 1955 1.451 milijonov dinarjev, je bilo za naslednja leta predvidenih za dokončanje teh objektov še 5.431 milijonov dinarjev. Nedograjenost objektov pa ni bila samo posledica etapne gradnje, temveč tudi nesmotrnega investiranja. Izredno pomanjkljiva tehnična dokumentacija je večkrat zahtevala po že izvršeni investiciji še nadaljnje investicije, da se objekt izpopolni in da se vskladijo proizvodne zmogljivosti posameznih obratov. Tak način investiranja ni bil značilen le za obalno področje, oziroma za bivši okraj Koper, temveč za celotno področje sedanjega okraja (na primer ERMA — Smarje, Steklena galanterija — Hrpelje, Marmorindus — Dutovlje in LIV — Postojna).

Skoraj enako težak problem so predstavljala ozka grla v podjetjih ter zastarelost in izrabljenost strojnega parka. Veliki večini podjetij je primanjkovalo sredstev, da bi redno obnavljali svoj strojni park že v prejšnjih letih. Nizka ocena osnovnih sredstev, od katere se je obračunavala amortizacija, in dva do trikrat višje cene na tržišču so takorekoč onemogočale kakršnokoli obnovo strojnega parka. Pomanjkanje programov in tehnične dokumentacije pa je onemogočalo investiranje v take objekte iz lokalnih investicijskih skladov. V zlasti težkih prilikah so se znašala podjetja Ruda — Izola, Istra — Koper, Tovarna mesnih izdelkov v Postojni in druga. Podjetja so šele v letu 1955 in pozneje začela izdelovati programe za obnovo zastarelega in izrabljenega strojnega parka ter za odpravo ozkih grl v proizvodnji.

Takšno stanje je imelo seveda za posledico tudi nižjo proizvodnjo in zmanjšan finančni efekt.

e) **Finančno stanje gospodarskih organizacij in obratni krediti — proračunska potrošnja:** Kako so bila podjetja organizirana, kako so izkoriščala kapaciteto in kakšna je bila fizična sposobnost le-teh, kakšna je bila delovna storilnost in proizvodnja, kakšna je bila stopnja dograjenosti podjetij — vse to je vplivalo tudi na finančno stanje podjetij. Tok proizvodnje pa je bil odvisen tudi od razpoložljivih surovin in obratnih sredstev. V tem pogledu so vladala v nekaterih podjetjih velika protislovja, zlasti v podjetjih z dobro organiziranimi službami, z veliko produkcijo in možnostjo prodaje blaga in polizdelkov v odnosu do dodeljenih kre-

ditov. Ni bil redek slučaj, da je podjetje stagniralo, čeprav je imelo vse možnosti za dobro prodajo svojih izdelkov prav zaradi nezadostnih obratnih kreditov (Kraški marmor). Tudi trgovska podjetja niso mogla povsem zadovoljivo razširjati svoje mreže in zadovoljiti potrošnike, ker so bila obratna sredstva nezadostna. Dostikrat je bila tudi politika kreditiranja neelastična.

Pregledi podjetij za leto 1954 in tudi pregledi zaključnih računov za leto 1955 so odkrivali nešteto nepravilnosti, pogosto pa prav obupne razmere pri manjših podjetjih in tudi nekaterih večjih. Podjetja so izkazovala dobiček, čeprav so imela dejansko izgubo (Plinara — Piran, Istra-Koper, Tovarna steklene galanterije), ali pa so izkazovala večji dobiček od resničnega (Avtopodjetje Primorje — Piran). Prav tako niso bili redki primeri, da so podjetja zašla v finančne težave zaradi koriščenja obratnih sredstev za investicije. Posledica tega pa je bilo zniževanje obratnih kreditov.

Veliko število podjetij je imelo v banki blokirane tekoče račune zaradi porabe obratnih sredstev za investicije, zaradi iztoženih terjatev, neodvedenih družbenih obveznosti in nedostavljanja periodičnih obračunov. Precej podjetij je dobivalo 60% plače, nekatera podjetja pa tudi po več mesecev niso prejemale plač. Tako ni čudno, da sta upadala delovna storilnost in disciplina. Podjetja so se posluževala raznih nedovoljenih načinov, da so prišla do sredstev za plače in za druge manjše izdatke. V ta namen so porabljala dnevne izkupičke, prodajala celo osnovna sredstva za gotovino, ki je niso polagala v banko zaradi blokirane tekočega računa, izposojevala so si gotovino od drugih podjetij ali pa so si dala nakazovati denar na osnovi lažnih računov (Gradbeno podjetje »Sloga« — Ilirska Bistrica in Tovarna steklene galanterije za znesek preko 2 milijonov dinarjev itd.). Zaradi slabe knjigovodske evidence so dajali lažne obračune pristojni banki, da bi si zagotovili 100% plače in potrebna obratna sredstva.

Finančno stanje manjših podjetij je bilo skrajno nejasno, ker se je vodilo slabo knjigovodstvo ali pa se sploh ni vodilo ali pa z velikimi zamudami. Slab knjigovodski kader (pa tudi dober, ki je pogosto imel do pet honorarnih služb) je bil v veliki meri kriv za tako nejasno finančno stanje. Med letom 1955 so prejela podjetja stalnih obratnih kreditov za 4 milijarde 606 milijonov, dopolnilnih pa za 2 milijardi 394 milijonov dinarjev. Ta sredstva vsekakor niso zadoščala za redno in normalno poslovanje podjetij, vendar je pripisati krivdo za nezadostna sredstva večinoma podjetjem, ki niso mogla zaradi pomanjkljivega knjigovodstva dati banki pravih obračunov, zaradi prekomernih zalog surovin, neprodanega blaga in polizdelkov, starih dolžnikov in tudi na splošno zaradi nesolidnega poslovanja. Seveda nastane vprašanje, ali so se krediti črpali koristno in po svojem namenu.

Po drugi strani so se z novimi krediti nesmotrno nakupovale velike količine surovin (Tovarna mila, Piran), ki so močno obremenjevale obratna sredstva. Tudi nekvalitetne surovine, blago in polizdelki so obremenjevali obratne kredite, ker jih ni mogel absorbirati notranji, še manj pa zunanji trg. Zaradi tega je razumljivo, da je moral Okraj dostikrat žrtvovati velik del svojih dohodkov za sanacijo cele vrste podjetij, namesto da bi svoja sredstva izkoristil za prepotrebne gospodarske in negospodarske investicije. Tako je moral samo OLO Koper najeti posojila za približno 100 milijonov dinarjev in z njimi odplačevati razne investicije in izgube podjetij. Če še poudarimo dejstva, da so znašale izgube gospodarskih organizacij za leto 1955 približno 120 milijonov dinarjev in da so inšpekcijski organi ugotovili samo za leto 1955, da so podjetja premalo ali pa prepozno odvedla približno 450 milijonov raznih obveznosti, potem je

slika finančnega stanja podjetij in ljudskih odborov ob koncu leta 1955 kar dovolj jasna.

f) Stanje stanovanjskega sklada in komunalnih naprav (1955): Poleg nedograjnosti in zastarelosti industrijskih objektov ter kmetijskih posestev je bilo najkritičnejše stanje stanovanjskega sklada in komunalnih naprav. Stalno večanje proizvodnje in dotrajanost stanovanjskih zgradb sta narekovala takojšnjo gradnjo novih stanovanj in adaptacijo že obstoječih. Pomanjkanje stanovanj je bilo značilno za vse današnje občinske centre. Do leta 1954 je bilo zgrajenih v bivšem sežanskem okraju 88, v bivšem postojnskem okraju 212 in v bivšem koprskem okraju 45 stanovanjskih zgradb. Do konca leta 1954 je torej zgradila največ stanovanj Postojna, a najmanj Koper. V letu 1955 je bilo dograjenih po občinah naslednje število stanovanj: Divača pet, Hrpelje štiri, Ilirska Bistrica 20, Izola 19, Koper 84, Piran štiri, Pivka 24, Postojna 66 in Sežana 15. Skupno torej 231 stanovanj. Pereče je postalo stanovanjsko vprašanje v letu 1955 v obalnih mestih. Večina stanovanj v teh mestih je starih nad 80 let in več kot 40% teh je brez sanitarij, imajo nadometno električno napeljavo in nimajo možnosti ogrevanja, razen v kuhinji. Do leta 1954 je bilo zgrajenih v teh mestih le 90 stanovanj, a v letu 1955 se je začelo z gradnjo 280 stanovanj. Večina teh stanovanj je bila zgrajenih na območju občine Koper, kjer je bilo stanovanjsko vprašanje najbolj pereče, zlasti še zaradi same upravne razdelitve in ustanovitve novega upravnopolitičnega centra. V vseh treh mestih skupno pa je bilo preko dva tisoč prošenj za stanovanja in od teh 600 zelo nujnih.

Tudi oskrbovanje z vodo je bilo za nekatere predele okraja zelo pereče. Medtem ko so bili centri Postojna in Sežana z bližnjo okolico dovolj redno oskrbovani z vodo, je to predstavljalo zlasti za obalno področje in Brkine resne probleme. Pomanjkanje vode je začelo ovirati nadaljnji razvoj industrije, da niti ne govorimo o oskrbovanju kmetijstva na obalnem področju. Že v letu 1954, zlasti pa v letu 1955 so resno začeli izdelovati načrte za rekonstrukcijo in novogradnjo vodovodnega omrežja.

RAZVOJ GOSPODARSTVA V DOSEDANJEM OBDOBJU KOMUNALNEGA SISTEMA

a) Organizacijska utrditev gospodarskih organizacij: Opisano dejansko stanje v podjetjih in njegove negativne posledice bi bilo nevarno še naprejetrpeti, ker bi lahko imelo za gospodarstvo okraja ne samo trenutne, marveč tudi dalekosežnejše posledice. Povzročalo bi ne samo izpad dohodkov, katere družba tudi upravičeno pričakuje, temveč zmanjšalo tudi zaupanje v solidnost sistema v našem gospodarstvu, v solidnost poslovanja in trgovanja naših podjetij ter povzročalo nevarnost za odpuščenje delovne sile itd. Zato je moral Okrajni ljudski odbor zavzeti do cele vrste vprašanj ostrejša merila in stališča. Takih ukrepov se je lotil in jih uveljavil takoj od septembra 1955 dalje ter je na njih vztrajal tudi v letih 1956 in 1957; občine so mu sledile. Ta svoja stališča je Okraj uveljavljal v investicijski in finančni politiki z istočasnim zaostrovanjem načela zakonitosti, boljši organiziranosti podjetij itd.

To zaostrovanje je imelo vsekakor pozitivne posledice v sami organizaciji podjetij. V zvezi s tem pa tudi ugodno na produkcijo, kvaliteto in solidnost. Veliko število podjetij si je predvsem prizadevalo izpopolniti kader za tehnično, komercialno in finančno službo.

Zaostrovanje delovne discipline, pravilnejše določevanje delovnih mest ob istočasnem uvajanju norm in premiranja je ugodno vplivalo tudi na samo organizacijsko utrjevanje podjetij. Tudi organi samouprav-

Kanalizacija v mestih obalnega področja je zastarela oziroma je sploh ni. Samo ena tretjina kanalizacije je urejena s kanalizacijskimi cevmi, ostali del pa je zidan in pokrit s kamnitimi ploščami. Tako stanje kanalizacije, zlasti še, če se redno ne vzdržuje, predstavlja trajno nevarnost za zdravje prebivalstva, ker povzroča epidemije raznih nalezljivih bolezni in zavira razvoj gospodarstva, zlasti turizma. Pomanjkanje finančnih sredstev nam je onemogočalo takojšnje reševanje tega vprašanja, saj je potrebno za ureditev kanalizacije v Kopru 407 milijonov, za Izolo 160 milijonov, za Piran in Portorož pa 150 milijonov dinarjev. Najnujnejše je bilo začeti s sanacijo že obstoječe kanalizacije, da se vsaj zmanjša, v kolikor se že ne more v celoti preprečiti, nevarnost raznih epidemij.

V letu 1955 je bila elektrifikacija podeželja zaključena skoraj v vseh občinah. V občinah Hrpelje, Ilirska Bistrica, Izola, Pivka in Postojna je bilo samo po eno naselje brez elektrike. V občini Koper ni bilo elektrificiranih šest, a v občini Piran pa tri naselja. V občinah Sežana in Divača so imele elektriko vse vasi. Stanje bi bilo vsekakor zadovoljivo, če bi istočasno obnavljali tudi obstoječe električno omrežje. Medtem ko se je električno omrežje vsaj do neke mere obnovilo na področju Elektro-Sežana, je ostalo stanje na obalnem področju takšno, kot je bilo leta 1945. Z gospodarskim razvojem, zlasti industrije, je na obalnem področju nastal problem preobremenitve električnega omrežja, ki ni bilo grajeno za potrebe nastajajoče industrije in razširjene široke potrošnje. Za redno oskrbovanje z električno energijo je bilo v naslednjih letih nujno zgraditi nove transformatorske postaje in obnoviti omrežje, zlasti v mestih.

Čeprav ima okraj 135 km železniškega omrežja, so nekatera področja navezana izključno na uporabo cest. To velja zlasti za obalno in brkinsko področje. V letu 1955 so začeli izdelovati načrte za gradnjo brkinske ceste, medtem ko se je cesta Senožeče—Koper že gradila, ker je bila le-ta edina zveza, ki jo je imel bivši okraj Koper z ostalimi kraji Slovenije. Dograditev obeh cest je nujna, da se omogoči normalni razvoj proizvodnje na obeh področjih.

ljanja so se začeli resneje zavedati položaja in stanja v podjetjih. To je razvidno iz njihovih sejhnih zapisnikov in iz letnega poročila o delu podjetij za leto 1956, ki je sicer priloga zaključnega računa za leto 1956, vendar pa predstavlja že resno analizo in ne samo kronološki opis dela, kot je bilo to v letnih poročilih 1954—1955. Prav v teh letnih poročilih je zaslediti skrb in napore podjetij za notranjo ureditev, t. j. za zboljšanje dela vseh služb, za večjo storilnost, za delovno disciplino, skrb za kadre itd.

Res je, da še vlada veliko pomanjkanje sposobnega vodilnega strokovnega kadra, vendar je le uspelo — vsaj v večjih in močnejših podjetjih — dobiti minimum kvalitetnega kadra; na tem pa sedaj leži velika odgovornost nadaljnega usposabljanja strokovno manj podkovanega kadra. Prav pregledi zaključnih računov za leto 1956 to potrjujejo, saj se je stanje v finančnem pogledu občutno popravilo v primerjavi z letom 1955.

Močan pritisk raznih inšpekcijskih podjetij zaradi spoštovanja zakonitosti v letu 1956 je imel pozitivne uspehe. Podjetja so se začela zavedati, da ti inšpekcijski organi niso zavirači gospodarstva, marveč pomagači pri uvajanju reda in zakonitosti v podjetjih.

Tudi nameščanje visokokvalificiranih vodilnih uslužbenecv tehnične stroke t. j. inženirjev in tehnikov je znak, da so podjetja spoznala neodložljivo potrebo po zboljšanju teh-

nične službe. Komercialna služba ni več omejena na ozka lokalna področja, marveč je začela navezovati stike z neposrednim in daljnim zaledjem t. j. s celo državo. Smatram pa tudi, da je bil že skrajni čas, glede na bogastvo tukajšnjih kmetijskih pridelkov in industrijskih izdelkov, da je komercialna služba začela odpirati svoje podružnice, servisne službe in agencije v drugih predelih države. Čeprav se je lani napravil v organiziranosti podjetij močan korak naprej, vsaj pri večini večjih podjetij, moramo pa biti zaskrbljeni zaradi stanja nekaterih manjših podjetij, kjer vlada velik nered, da ne omenjamo poleg poraznega finančnega stanja še slabega dela organov samoupravljanja. Če je bila skrb oblastvenih organov osredotočena v letih 1955 in 1956 na večja podjetja, se bo morala v letu 1957 osredotočiti na manjša podjetja, zlasti uslužnostna, ker je nemogoče dalje trpeti stanje, ki gre v škodo potrošnika.

b) Izseljevanje in priseljevanje: Po podpisu Londonskega sporazuma se je pričelo v obalnem področju odseljevanje italijanskega življa v večjem obsegu. Ze v letu 1954 se je odselilo več kot 7.000, v letu 1955 skoraj 12.000, a v letu 1956 več kot 2.000 ljudi. Med odseljenimi je bilo mnogo kvalificiranega kadra, kar je splošno povzročilo v podjetjih precejšnje težave. Priselitev kvalificiranega kadra iz ostalih področij Slovenije ni mogla takoj izpolniti nastalih vrzel v proizvodnji. Težave so bile toliko večje, ker ni bilo dovolj primernih stanovanj. Medtem ko se je posrečilo industriji, trgovini in gostinstvu, da so v letu 1956 nadomestili ves odseljeni strokovni kader, ne moremo tega trditi za obrt, pa tudi v kmetijstvu so bile lani precejšnje površine zemlje še neobdelane. Neobdelana zemlja je imela svoj odraz tudi v neplačevanju dohodnine in s tem v zmanjšanem dohodku proračuna. Letos so se občinski ljudski odbori in zadrage resno lotili teh problemov in moremo trditi, da je letos obdelane več zemlje, kot v prejšnjih letih. Tudi novi obrtniki se za stalno doseljujejo in smemo upati, da bo ta problem že v tem letu skoraj rešen, zlasti še, če bodo ljudski odbori vodili do takih obrtnikov pravilno davčno politiko.

c) Investicije 1956: Politiko investiranja ob koncu leta 1955 in v letu 1956 so narekovali v glavnem naslednji pogoji:

1. nedograjenost in zastarelost industrijskih in kmetijskih objektov,
2. zmanjšanje obsega investicij v državnem merilu,
3. povečanje obsega investicij za družbeni standard,
4. obvezna udeležba lokalnih investicijskih skladov pri finansiranju investicij iz splošnega investicijskega sklada,
5. blokiranje 20% sredstev lokalnih investicijskih skladov,
6. obveznost okrajnega investicijskega sklada iz leta 1955.

Navedeni pogoji so narekovali skrajno varčevanje s sredstvi okrajnega investicijskega sklada, usmeritev investicij na dograditev in rekonstrukcijo podjetij, odpravo ozkih grl proizvodnje, na angažiranje sredstev podjetij in na izkoriščanje sredstev republiškega in splošnega investicijskega sklada s pomočjo natečajev.

Lahko rečemo, da smo v taki investicijski orientaciji dosegli znatne uspehe. Naša podjetja, ustanove in zavodi so tako dobili iz sredstev splošnega investicijskega sklada neposredno ali preko okrajnega investicijskega sklada 1.724,2 milijonov, iz republiškega investicijskega in stanovanjskega sklada ter proračuna 467,8 milijonov, iz okrajnega investicijskega sklada in proračuna 339,2 milijonov, iz občinskih investicijskih in stanovanjskih skladov ter proračunov pa 738,5 milijonov, iz lastnih skladov pa so morala prispevati 1.352,4 milijonov dinarjev. Posamezne gospodarske panoge so bile pri teh investicijah udeležene v naslednjem sorazmerju: industrija 33,6%, kmetij-

stvo 16,2%, gozdarstvo 2,0%, gradbeništvo 0,5%, promet 18,2%, trgovina 3,0%, gostinstvo 1,5%, obrt 1,4%, stanovanjska in komunalna dejavnost 15,8%, kulturna in socialna dejavnost 6,8%.

Vseh investicij skupaj je bilo na področju našega okraja za 4.622,4 milijone dinarjev. Sredstva podjetij, zavodov in ustanov predstavljajo torej 29%, sredstva okrajnega investicijskega sklada 7,3%, sredstva občinskih ljudskih odborov pa 16% vseh investicij. Ugotoviti moramo, da nam je uspelo skoraj v celoti sanirati okrajni investicijski sklad s tem, da so bile lani in letos likvidirane glavne obveznosti iz prejšnjih let.

Uspehi pri dograditvi in rekonstrukciji industrije in rudarstva ter kmetijskih posestev pa bi bili lahko veliko večji, če bi vsa podjetja resneje začela izdelovati programe in tehnično dokumentacijo. Redki programi, ki so bili že izdelani, so bili pololni, v tolikšni meri, da bi mogla biti na njihovi osnovi odobrena investicijska posojila. V izdelavi nepopolnih programov so prednjačila manjša podjetja in kmetijska posestva ter zadrage. Jasno je, da so pomanjkljivo sestavljeni programi onemogočali odobravanje kreditov, zlasti še, ker so se prošnje zanje pri investicijski banki precej administrativno reševale. Tak način reševanja je sicer v toliko razumljiv, ker je banka imela že preveč prošenj za kredite s popolnimi programi. Razlogi za površno sestavljene programe so predvsem v naglici, v kateri so jih podjetja pripravljala in pa pomanjkanje strokovnih kadrov, ki naj bi programe izdelali. Stanje se je sicer proti koncu leta 1956 izboljšalo, vendar nas še vedno ne more zadovoljevati. Veliko število podjetij še letos ni pripravilo programov, ali pa so pomanjkljivi, kar velja zopet predvsem za manjša podjetja, kmetijska posestva in zadrage. Tem bo treba nuditi v bodoče še več pomoči, da se jim tako omogoči koristneje potrebnih investicijskih kreditov za nadaljni razvoj.

d) Gibanje proizvodnje in prometa: Na porast proizvodnje in prometa so v dosedanem obdobju komunalnega sistema vplivale predvsem naslednje okoliščine:

- a) povečal se je fizični obseg proizvodnje v vseh panogah gospodarstva. Najbolj se kaže povečanje v industrijski proizvodnji, predvsem v kovinski in živilsko-predelovalni industriji ter industriji gradbenega materiala;
- b) doseglo se je večje koriščenje zmogljivosti, za kar so bili tudi ustvarjeni pogoji z boljšo preiskrbo s surovinami in nadomestnim materialom. Pomanjkanje sredstev pa je onemogočalo dokončanje vseh začetih objektov, kar je ustvarjalo ozka grla in puščalo nerešene neskladnosti tehnoloških procesov v nekaterih podjetjih;
- c) amortizacijski skladi so se bolj načrtno uporabljali, predvsem za zamenjavo zastarele in izrabljene strojne opreme. Tudi organi upravljanja v podjetjih so posvečali večjo skrb pravilni porabi teh skladov;
- d) število zaposlenih se je povečalo za okoli 1.500 ljudi. Najvidnejše je povečanje v industriji, kjer se je število zaposlenih v dveh letih zvišalo za 25%;
- e) znaten doprinos k povečanju proizvodnje pa je prispeval tudi razvoj delavskega samoupravljanja in samega komunalnega sistema s številnimi družbenimi organi, ki so uspešno reševali marsikatera težka vprašanja proizvodnje in gospodarstva v celoti.

Na osnovi naštetih in ostalih činiteljev se je celokupna vrednost proizvodnje in blagovnega prometa v obravnavanem obdobju povečala za približno 25%. Pri tem pa se je družbeni proizvod povečal za približno 20%. Družbeni proizvod ni rasel sorazmerno s proizvodnjo, ker so se stalno zmanjševali konjunktorni dobički in to predvsem v nekaterih strokah industrije, v trgovini in

gradbeništvu, kar je ugodno vplivalo na stabilizacijo gospodarstva, tako v celoti, kakor tudi v okrajnem merilu. Tako je zunanja trgovina ustvarjala 10% dobička od prometa, medtem ko ustvarja sedaj le približno 5%. Gradbeništvo je ustvarilo dobiček skoraj v istem razmerju kakor industrija, to je nad 11% od vrednosti proizvodnje, medtem ko se danes giblje med 5 in 6%, kar menimo da je dovolj, zlasti še zaradi tega, ker se preko gradbeništva prelivajo družbena sredstva za razširjeno reprodukcijo, ki pa mora biti kar najbolj racionalna. Dobiček v industriji, ki je leta 1954 znašal še preko 26%, se je sedaj zmanjšal na 12% od vrednosti proizvodnje. Na tako zmanjšanje dobička je vplivalo predvsem znižanje cen nekaterih proizvodov, spremenjena struktura proizvodnje in nekateri novi prispevki, ki so bili uvedeni v tem obdobju.

Zmanjšanje dobičkov je vplivalo tudi na sredstva ljudskih odborov, ki so rasla mnogo počasneje kot proizvodnja. Na koprskem področju je nastopalo celo znatno zmanjšanje sredstev, ker so odpadale tudi vrste dohodkov, ki so prej dotekale na to področje.

Plačilni skladi so se v celokupnem družbenem sektorju gospodarstva povečali za približno 18%. V vseh panogah opažamo povečanje plačnih skladov, razen v gradbeništvu, kjer se je plačni sklad zmanjšal za 28%, pač sorazmerno z zmanjšanim obsegom gradenj. Najvidnejše povečanje plačnega sklada opazimo v industriji in rudarstvu za približno 40%, kar je posledica povečanih plač in spremenjene strukture proizvodnje. Če primerjamo skupno povečanje plačnih skladov s številom na novo vključenih delavcev in uslužbencev v gospodarstvu, potem moremo ugotoviti, da so se povprečne plače v merilu okraja povečale v tem obdobju za približno 8%. To povečanje je bilo na koprskem področju minimalno, vsega za približno 3 do 4%, medtem ko je bilo na gornjem področju povprečno za 12%.

Po primerjavi povečanja fizičnega obsega proizvodnje in prometa s številom nove delovne sile in pri upoštevanju spremenjene strukture proizvodnje vidimo, da se je tudi proizvodnost dela povečala za 8 do 10%. Zlasti se je povečala proizvodnost dela v živilsko-predelovalni in tekstilni industriji, v ladjedelništvu in lesni industriji. Znatno povečanje učinkovitosti dela vidimo tudi v prometu, kjer se je prej ustvarjalo 11,5 dinarjev celotnega dohodka na 1 dinar plač, medtem ko se danes doseže 13,5 dinarjev, kar pomeni, da 1 dinar plačnega sklada ustvarri za 17,5% več vrednosti.

Zaradi boljšega pregleda gibanja proizvodnje v dosedanem obdobju komunalnega sistema se mi zdi potrebno pregledati tudi rezultate po posameznih panogah našega gospodarstva.

V kmetijstvu sicer zaznamujemo nazadovanje proizvodnje nasproti letu 1955 zaradi izredno dobre letine v tem letu in zaradi elementarnih nezgod lani in letos. Toda kljub takemu splošnemu stanju beležimo porast proizvodnje v družbenem sektorju kmetijstva. Kmetijska posestva, čeprav se investicijske naložbe še niso začele rentirati, so povečala proizvodnjo za približno 10%, kar je še vedno precej pod njihovo zmogljivostjo. Zaradi agrotehničnih ukrepov in splošnega izboljšanja kmetijske pospeševalne službe ugotavljamo, da se je kmetijska proizvodnja kljub objektivnim težavam relativno povečala, saj je sedanja raven za približno 5% nad petletnim povprečjem.

Iz celokupne vrednosti kmetijske proizvodnje našega okraja, ki se v normalnih letih giblje v vrednosti okoli 6 milijard dinarjev ali okoli 60.000 dinarjev na enega prebivalca, je razvidno, da sta poljedelstvo in živinoreja najvažnejši stroki našega kmetijstva. Od skupne vrednosti kmetijske proizvodnje odpade na polje-

delstvo približno 40%, na živinorejo približno 25% in na vso ostalo stroko približno 35%. V ostalih strokah je zastopano sadjarstvo s 4%, vinnogradništvo z 8%, domača predelava vseh kmetijskih artiklov z 11%, ribištvo s 5% in dohodek iz privatnih gozdov s približno 8%. V takem sorazmerju so našete stroke kmetijske proizvodnje, če jih opazujemo v okrajnem merilu. Precej drugačna slika pa nastane, če analiziramo kmetijsko proizvodnjo po posameznih področjih okraja, kjer je poudarek na tej ali na oni kmetijski stroki.

Tako je obmorsko področje kmetijski prostor z blagovno proizvodnjo zgodne povrtine (grah, fižol, cvetača, krompir, bučke itd.), zgodnjega sadja (breskve, hruške, marelice, jagode itd.), tipičnih mediteranskih kultur (oljke, smokve, oskoruški itd.), namiznega grozdja in kvalitetnega istrskega belega in črnega vina.

Kraško področje realizira blagovno proizvodnjo v znanem kraškem teranu in kvalitetni plemenski ter merkatični živini.

Vzhodno področje ustvarja blagovno proizvodnjo predvsem v semenskem in merkatičnem krompirju, plemenski goveji živini, mesu, mleku, mlečnih proizvodih in sedaj tudi še v krmnih rastlinah.

Tako bi bil danes nekako razdeljen kmetijski prostor našega okraja tudi po tržnih presežkih, ko proizvodnja še ni niti sodobna, niti na zadovoljivi višini. Ne moremo trditi, da je taka razdelitev popolna: vsekakor je še nekaj pomanjklivosti v sortimentih in proizvodnih odnosih kmetijske proizvodnje. Zato ne bo odveč, če nekoliko kritično analiziramo to stanje.

Obmorsko področje ima vse pogoje, da ostane pri proizvodnji zgodnih povrtin, tipičnih mediteranskih kultur, zgodnjega sadja in grozdja za vino ter vinskih sokov in namiznega grozdja. Investicije, ki se bodo dajale za povečanje proizvodnje bi morali nameniti za povečanje produkcije predvsem v teh sortah, tako po količini kakor tudi po kvaliteti. Posebne skrbi pa je potrebna tudi živinoreja na tem področju; treba jo bo povečati zaradi degradacije tal, ki nastopa zaradi pomanjkanja oravnega gnoja.

Kraško področje, ki proizvaja znani teran, se mora usmeriti na čimvečjo proizvodnjo kvalitetnega terana, čeravno je danes čutiti težnjo, da se razmnoži belo grozdje. Pri tem je treba upoštevati, da med ceno terana in večjim donosom belega vina še ni pozitivne razlike. Na Krasu je še vedno vprašanje vnovčenja mlečnih proizvodov, zlasti kazeina. Sedanja odkupna cena mleka za proizvajalca ni spodbudna in obstoja nevarnost, da bo število živine padlo oziroma se bo spremenila njena struktura, v korist klavne živine. To vsekakor ni v korist tega področja, ki ima danes najboljše genetske pogoje za vzrejo krav-mlekaric. Na ostalih področjih okraja obstojajo pogoji za visoko kvaliteto krompirja in živine. Sadjarstvo ima posebno v Brkinih dosti možnosti razvoja, a je danes še preveč podvrženo raznim zunanjim vplivom, boleznim in škodljivcem, ker se prepočasi uvajajo sodobni ukrepi, ki tudi v sadjarstvu omogočajo enakomernjšo proizvodnjo.

Menim, da lahko ugotovimo, da je tudi v našem okraju kmetijska proizvodnja zaostala in da se njene posamezne vrste še niso prilagodile talnim in klimatskim pogojem okolja. Kljub zaostalosti pa že danes daje kmetijstvo našega okraja okoli 60.000 ton kontroliranih tržnih presežkov.

V obravnavanem obdobju se je utrdilo poslovanje kmetijskih združenj. Kljub nazadovanju celokupne kmetijske proizvodnje se je obseg poslovanja kmetijskih združenj povečal za več kot 15% in v enakem razmerju se je povečal tudi njihov družbeni proizvod. Najbolj se je povečal odkup in sicer za več kot 40%. Prej so kmetijske zadruge zajemale z odkupom 21,5% vrednosti celokupne kme-

tijske proizvodnje, danes pa zajemajo že 33%. Zadruge so že pričele v tem času tudi opuščati razne nekmetijske dejavnosti: gostinske in obrtnice obrate, ki jih samo ovirajo pri izpolnjevanju osnovne naloge, to je pospeševanja in napredka kmetijstva. Na tem področju so zadruge še zelo šibke, saj ne ustvarjajo niti en procent prometa iz tovrstne dejavnosti. Šele v zadnjem času so zadruge bolj intenzivno začele obdelovati zaokrožena zemljišča, kjer je združena zemlja privatnikov in družbenega premoženja.

Največji porast v okviru kmetijske dejavnosti ugotavljamo v zadnjih letih v ribištvi. V letu 1955 je bil ulov morskih rib še vedno za 26% pod predvojno ravni, medtem ko se giblje danes že za približno 35% nad predvojnimi ulovi.

Na tako povečanje ulova so pri tem vplivale v preteklih letih vložene investicije za nakup, popravilo in gradnjo ribiških ladij, katerih število je naraslo na 32. V tem času pa se je izboljšala tudi oprema ribiških podjetij in radio-telefonske zveze. Poleg tega so se podjetja tudi organizacijsko utrdila. Rezultati teh prizadevanj se kažejo tudi v tem, da so ladje podjetja »Riba« dosegli rekorden ulov na eno ladjo, ki je za več kot dvakrat večji od jugoslovanskega povprečja. Ulov rib se je v zadnjih dveh letih več kot dvakratno povečal in je dal na 1 milijon dinarjev vloženih sredstev okoli 4 tone rib.

Industrija in rudarstvo: Porast industrijske proizvodnje na področju našega okraja je v preteklih dveh letih visoko presegal porast industrijske proizvodnje tako v republiškem kot v zveznem merilu. To pa predvsem zaradi večjih investicij, ki so omogočale hiter razvoj industrializacije okraja.

Fizični obseg industrijske proizvodnje se je povečal za okoli 70%, kar predstavlja okoli 5 milijard dinarjev no cenah iz leta 1955. Značilno je to, da se je obseg proizvodnje povečal na vseh strokah industrije in to od 10 do 250%. Najvidnejše povečanje opažamo v kovinski, elektro-industriji, industriji gradbenega materiala, živilsko-predelovalni in lesno-predelovalni industriji.

Živilsko-predelovalna industrija je veliki meri preseгла predvojno stanje, pri tem pa je tudi ribja industrija s svojo proizvodnjo nad predvojnimi povprečjem. Ribja industrija je v dveh letih povečala svojo proizvodnjo skoraj za 100%, s tem pa je narasel tudi dotok sredstev v devizni fond. Zadnje čase pa se čujejo pripombe h kvaliteti proizvodov ribje industrije.

Raven proizvodnje v kovinski industriji se je v dveh letih povečala od 400 milijonov na skoraj 2 milijardi dinarjev, kar je velik napredek, posebno če upoštevamo, da so ravno v tej stroki najbolj nedokončani objekti. »Mehanotehnika« ima nabavljen že skoraj ves strojni park po investicijskem programu, ne more pa razviti proizvodnega procesa zaradi pomanjkanja prostorov in daje približno 1/3 proizvodnje, predvidene po programu. Za »Tomos« lahko ugotovimo, da izgradnja tovarne dobro napreduje in se del prostorov že koristno uporablja v proizvodne namene. Ta tovarna, ki je v izgradnji, posveča vso skrb obvladovanju in izpolnjevanju nakazanega tehnološkega procesa in izdelavi lastnih delov za motorna kolesa, tako da lahko pričakujemo, da bo po dokončanju tovarne proizvodni proces hitro stekel. »Tomos« že letos daje blizu 700 motornih koles vseh vrst mesečno na trg. Družbeni proizvod je še sorazmerno nizek, ker ima proizvodnja za sedaj še montažni značaj.

Lesna industrija raste kljub zmanjševanju sečnje lesa in to na račun obdelave lesa in zvišanje števila izdelkov, ki zamenjujejo rezan les. Zato so investicijske naložbe v Javorju, Topolu in sedaj v Lesonitu, pravilno orientirane. Rezultat teh naložb je znatno večja proizvodnja furnirja,

panel plošč in vezanih plošč. Po dovršitvi rekonstrukcije v Lesonitu, se bo proizvodnja skoraj podvojila. Zmogljivosti žagarskih obratov so minimalno izkoriščene. Alimentiranje z lesom se je vršilo v glavnem tako, da so bili žagarski obrati kriti z delom v eni izmeni.

Tudi proizvodnja v ostalih strokah industrije teče sedaj normalno in se skoraj v vseh podjetjih prekoračujejo planske naloge. Tudi v podjetjih kakor »Partizanka«, »Steklena galanterija«, »Marmorindus«, kjer je pred dobrim letom še pošteno škripalo, teče proizvodnja razmeroma dobro in z rednim izplačilom plač ni več težav.

V glavnem lahko trdimo, da je industrijska proizvodnja v našem okraju pravilno orientirana v skladu s potrebami tržišča. Tako vidimo primer »Tovarne mila« v Piranu, ki ni rabila niti eno leto, da je skoraj izgubljeno tržišče ponovno osvojila in popravila svoje gospodarsko stanje. Karakteristično za industrijo našega okraja je, da pretežno proizvaja blago za široko potrošnjo.

Posebno težak problem v industriji je bilo vprašanje električne energije. Če upoštevamo stanje visokonapetostnega in nizkonapetostnega omrežja, potem lahko ugotovimo, da je podjetje »Elektro-Koper« še zadovoljivo opravljalo svojo nalogo. Poglejmo samo stanje transformatorskih postaj v obalnih mestih: Koper, ki bi moral imeti za normalno obratovanje instaliranih 2.490 kVA, jih ima le 1.885 kVA; Izola 2.300 kVA, a jih ima 1.413 kVA; Piran 1.705 kVA, a jih ima samo 755 kVA. Zato ni čudno, da je prihajalo često do preobremenitve in da nekatera podjetja večkrat niso imela normalne napetosti za pogon strojev.

V strukturi delovne sile v industriji ugotavljamo še vedno nekatere pomanjklivosti. To nam nazorno prikazuje primerjava splošne strukture v Jugoslaviji in strukture v našem okraju:

	struktura		
	Število	okraj	FLRJ
Delavci in uslužbenci	6.544	100	100
Delavci skupaj	5.660	86,5	86,5
Visokokvalificirani	315	4,8	6,2
Kvalificirani	1.721	26,3	33,1
Priučeni	2.256	33,9	26,9
Nekvalificirani	1.408	21,5	20,3
Uslužbenci	884	13,5	13,5
Strokovni	766	11,7	11,4
Pomožni	118	1,8	2,1

Če primerjamo to strukturo s strukturo iz leta 1955, vidimo, da se je odstotek strokovnih uslužbencev povečal od približno 10% na 11,7%, kar se vsekakor pozitivno odraža v gospodarskih organizacijah. Na drugi strani pa vidimo, da se je število visokokvalificiranih delavcev povečalo samo za šest in je odstotek v skupnem številu padel od 5,2% na 4,8%, kar se negativno odraža v proizvodnji tako v kvaliteti, kakor tudi pri vzdrževanju proizvodnega procesa.

Gozdarstvo: Letni prirastek lesne mase v naših gozdovih znaša okoli 171.000 m³. Sečnja se je gibala od 90 do 95% letne mase. Tako smo v dveh letih posekali okoli 250.000 m³ lesa, od česar je bilo okoli 65% blagovne proizvodnje. Povečala se je proizvodnja celuloznega in jamskega lesa. Glede na gravitacijo posameznih področij je bilo poskrbljeno za to, da se je sečnja vršila tako, da so se z lesno maso krile v glavnem potrebe najbližjih obratov, da bi se čimbolj preprečilo nepotrebno in dolgotrajno prevažanje lesa.

Dela pri negi in gojitvi gozdov so ostala na isti ravni. Posebna pozornost se je posvečala pogozdovanju površin, ki so ostale zaradi neracionalne sečnje razredčene, in pa kraških predelov. Na kraških goljavah so bile nove pogozditve na površini

preko 600 ha. Posebno pereče je bilo vprašanje razmejnitve gozdnih in kmetijskih površin, ki še danes ni rešeno in povzroča spore med gozdarji in kmetijci. Toda glede na stanje neizkoriščenih kmetijskih površin to vprašanje ne bi smelo povzročati tako ostrih nasprotij.

Gradbeništvo: Obseg gradbenih storitev se je v tem obdobju zmanjšal več kot za 35% ali za okrog eno milijardo dinarjev. Tako znižanje gradbenih storitev je narekovala preusmeritev investicijske politike v začetku lanskega leta. Poudariti moramo, da je zoževanje investicij ugodno vplivalo na stabilizacijo gospodarstva tudi v našem okraju in tudi na kvaliteto izdelave investicijskih programov, čeprav še ne moremo biti zadovoljni z njimi. Spremenila se je tudi struktura gradbenih uslug in sicer močno v korist družbenega standarda, predvsem pa v stanovanjanje in počitniške domove delovnih kolektivov.

Zoževanje investicijske fronte je vplivalo tudi na ceno gradbenih storitev, ki je v enem letu padla za 18%. V zadnjem času pa vidimo spet nasprotno težnjo, k povečanju cen, ravno zaradi večjega povpraševanja po gradbenih storitvah.

Kvaliteta gradbenih del se je nekoliko izboljšala, ni pa še na zadovoljivi višini. Dosedanja praksa nam kaže, da gradbena podjetja kvalitetnejše gradijo, če je nadzorna služba dobro organizirana.

Hkrati pa je bilo to obdobje dobra preizkušnja za gradbena podjetja. Tako so se nekatera podjetja organizacijsko utrdila in postala solidnejša, druga so pa propadla, v našem okraju n. pr.: SGP »Sloga«.

Promet: Naš okraj leži ob morju in ima 14-krat daljše cestno omrežje kot železniške proge. Zaradi takega položaja smo morali posvečati posebno skrb razvoju pomorskega in cestnega prometa.

V obravnavanem obdobju se je pomorski promet povečal štirikrat, ustvarili pa so se tudi pogoji za njegov nadaljnji razvoj. V dobrih dveh letih je »Splošna plovba« povečala tonažo svojega ladjevja od 8.899 BRT na 53.576 BRT ali za šestkrat. Struktura kaže, da je 97,5% tonaže za dolgotrajno plovbo.

Za »Splošno plovbo« moramo reči, da se je utrdila in stabilizirala svoje poslovanje ter se ni orientirala samo na sedanjo konjunkturo v pomorskem prometu, ampak tudi na čase, ko bo pomorski promet normalen. To je dosegla s pomlajevanjem ladjevja, v izločanjem starih neekonomičnih ladij in z ustvarjanjem zanesljivih komercialnih mrež. Spojitev »Splošne plovbe« z »Ladjedelnico« je bila umestna in koristna za obe strani, saj se je s tem uveljavilo kar najboljše sodelovanje pri vzdrževanju ladij in se število dni, ki so potrebni za remonte, na ta način zmanjša na minimum. Vsak izgubljeni dan v dolgotrajni plovbi pomeni izgubo okoli 700 Lstg.

Pri cestnem prometu se je povečal predvsem potniški promet in sicer za okoli 40%, medtem ko je tovorni promet zadnji dve leti ostal približno na isti ravni. Če pa upoštevamo še zunanja podjetja, potem je povečanje cestnega prometa še večje. Zunanja podjetja odpravljajo sedaj približno 30% celotnega potniškega prometa v okraju. Tudi tovorni promet je v celoti narasel, ker so si mnoga podjetja nabavila kamione in skrbje za promet v lastni režiji.

Izrabljenost prevoznih sredstev je nadpovprečna, saj so v obratu preko običajnih normativov. Kamioni vozijo v tovornem prometu v glavnem s prikolicami; tako ima na primer »Slavnik« skoraj isto količino opravljenih ton kilometrov s prikolicami, kakor s kamioni.

Blagovni promet v trgovini in gostinstvu se je povečal za prilično dve milijardi dinarjev ali za 13%. Struktura blagovnega prometa po posameznih strokah pa je naslednja: trgovina na debelo 37%, trgovina na drobno 21%, zunanja trgovina 36% in gostinstvo in turizem 6%. Od vseh

strok je kazala upadanje trgovina na debelo, kar dokazuje, da se trgovina na drobno, kakor tudi ostale gospodarske organizacije vedno bolj poslužujejo naprednega nabavljanja od proizvajalcev. Hkrati se je tudi zmanjšalo število posrednikov med proizvajalci in potrošniki.

Trgovina na drobno kaže enakomeren porast v skladu s povečanim številom prebivalcev in povečanjem plačilnih skladov. Tudi nihanje prometa po mesecih se je med letom znatno zmanjšalo. Tako so bile razlike v mesečnem prometu v letu 1955 do 70%, dočim so bile lani le do 50%.

Promet v zunanji trgovini se je v zadnjih dveh letih povečal za več kot 30%. Število držav, s katerimi poslujejo naša podjetja je narastlo na 25 in se ta krog še vedno širi. Najvažnejši artikli, ki se izvažajo iz našega področja, so kmetijski artikli in proizvodi lesne ter živilske industrije. Od kmetijskih proizvodov se izvažajo živine preko dva tisoč ton, sadja se je izvozilo lani več kot pet tisoč ton in prav tako zelenjave in vrtnin okoli 3.500 ton. Lesna industrija daje dobrih 400 milijonov dinarjev proizvodnje za izvoz, živilska industrija pa za okoli 350 milijonov dinarjev.

Gostinstvo kaže stalen napredek, na kar posebno vpliva maloobmejni promet. Za turizem pa lahko rečemo, da je brez posebnih posledic prebolel lanskoletno krizo. Priprave za letošnje sezono so bile dobro izvedene in tudi občinski ljudski odbori so pokazali vse razumevanje za razvoj turizma in dali gospodarskim organizacijam stimulacijo za povečanje plač in njihovih skladov, če bodo dobro poslovali.

Tudi v obrti in komunalni dejavnosti opazimo porast proizvodnje in uslug za okoli 15%, vendar je porast še prepočasen, posebno pri obrtnih uslugah. Če primerjamo razvoj te gospodarske stroke z ostalimi strokami, vidimo, da je razvoj počasnejši, kot bi moral biti, čeprav bi moral biti vzporeden z ostalimi panogami, če jih že ne more prehiteti. V obrtništvu smo v tem obdobju doživeli precejšnje spremembe, predvsem glede na odhajanje in prihajanje obrtnikov, posebno v privatnem sektorju. Zaradi tega tudi ugotavljamo porast proizvodnje v družbenem sektorju, medtem ko je prišlo v privatnem sektorju do zastoja, v nekaterih strokah pa celo do nazadovanja, tako da je že postalo pereče vprašanje obstoja nekaterih obrtniških strok. Da bi se nudili boljši pogoji tudi za razvoj teh strok, so se uvedle nekatere davčne olajšave, predvsem za deficitarne stroke.

Oskrba z vodo se je na eni strani uravnavala s cenami tako, da so bili potrošniki zainteresirani za varčevanje z vodo, na drugi strani pa so se z okrajnimi družbenimi plani puščala sredstva pri Vodovodu, tako da bi mogel vsaj vzdrževati obstoječe vodovodne naprave. Za izvedeno razširitev vodovodne mreže pa je dajal Okrajni ljudski odbor Koper sredstva iz proračuna.

e) Finančni položaj podjetij in njihovi skladi: Brez dvoma pomeni leto 1956 razčiščevanje najrazličnejših problemov gospodarstva v našem okraju v okviru ostrejših meril in stališč, ki jih je OLO Koper zavzel že v letu 1955. Res je, da so bila tudi določena odstopanja, vendar ne v škodo samega gospodarstva, marveč v korist določenega podjetja, čeprav v breme proračunskih dohodkov okraja. Ti odstopi pomenijo sicer za okraj finančno breme, v končni fazi pa vendar veliko pomoč pri konsolidaciji in pri dograditvi posameznih podjetij (Mehanotehnika, Lama, Autocommerce itd.).

Zaostrovanje in doslednost v zahtevah po zakonitem poslovanju, žrtve, ki jih je moral prevzeti OLO Koper v breme svojih proračunskih dohodkov, vse to pa je le doseglo v veliki meri svoj namen, to je: izboljšanje v gospodarjenju z osnovnimi in obratnimi sredstvi, rednejše in pra-

vilnejše odvajanje obveznosti, pravičnejšo uporabo sredstev raznih skladov, pravičnejše in pravočasne obračune in tudi boljše in točnejše sestavo bilanc v letu 1956.

V letu 1956 pa so podjetja tudi sama, brez inšpekcijskih organov, odkrivala razne nepravilnosti in pomanjkljivosti obračunov celo še iz leta 1954 in 1955, kar dokazuje njih željo, da začnejo poslovati na osnovi urejenih knjigovodskih podatkov, brez površnosti in nereda.

Z naraščajočo produkcijo in prometom so se povečala tudi obratna sredstva za 1 milijardo 951 milijonov ali za 13% več kot v letu 1955 (v letu 1955 7.002 milijona, v letu 1956 pa 8.953 milijonov), kar predstavlja proti celotnemu dohodku gospodarskih organizacij 22,55%, proti materialnim stroškom brez nabave blaga v trgovini in gostinstvu 58%, proti materialnim stroškom, upoštevajoč nabavo blaga v trgovini in gostinstvu pa 29%. Če se je družbeni proizvod dvignil v letu 1956 za 4,8% v primeri z letom 1955, pomeni to povečanje obratnih kreditov za ca. 13% v letu 1956 močno oporo gospodarstvu in je tudi znak naraščajoče proizvodnje in blagovnega prometa. Vkljub ugodnemu povečanju obratnih sredstev so še vedno ponekod neupravičene želje, dostikrat pa tudi resne potrebe po večjih obratnih sredstvih. Naj omenimo, da znašajo obratni krediti na dan 30. aprila 1957 že 9.567 milijonov, upoštevajoč v tem znesku sklad obratnih sredstev podjetij, ki znaša 2.189 milijonov dinarjev.

Proti koncu januarja 1957 so znašala ta sredstva 9.050 milijonov, iz česar je videti torej, da obratni krediti stalno rastejo. Poleg obratnih kreditov pa ne smemo pozabiti še na sklade podjetij, zlasti na amortizacijski, investicijski in sklad za prosto razpolaganje, katerih sredstva pomenijo krepko oporo našemu gospodarstvu, čeprav so bili nekateri teh skladov (n. pr. sklad za prosto razpolaganje) pri posameznih podjetjih tako rekoč vse leto 1956 negativni. To pomeni, da so imela podjetja polno nerazčiščenih zadev, ki so po razčiščenju vselej obremenila sklad za prosto razpolaganje. Kljub ugodnemu razvoju gospodarstva in izboljšanju organizacije v podjetjih pa ne moremo mimo dejstva, da tudi leto 1956 še ne pomeni dokončne prelomnice v finančnem in ostalem poslovanju podjetij, zlasti manjših.

Naj navedem nekoliko razlogov: 1. premajhna kontrola s strani finančno-inšpekcijskih organov; enkratni pregled, in to šele pri zaključnem računu za preteklo leto, ne zadostuje. Krivda pa leži tudi v številčno in kvalitetno prešibkem kadru ljudskih odborov za preglede;

2. nevestno opravljanje knjigovodstvenih poslov s strani honorarnih uslužbencev. Ni malo primerov, da imajo nekateri po več honorarnih služb. Nevestni honorarni knjigovodje se sicer preganjajo, vendar uspehi še niso vidni;

3. manjša podjetja se nočejo vključevati v knjigovodstvene centre. Vsekakor je to znak, da si manjša podjetja ne žele točnosti, kontrole in pravičnih obračunov;

4. često menjavanje vodilnih uslužbencev, zlasti pa računovodij. Značilna je sploh fluktuacija knjigovodskega kadra, poleg tega pa še beg iz knjigovodske v komercialno službo;

5. pravna neurejenost podjetij. Niso bila registrirana in konstituirana; osnovna sredstva niso bila pravilno z odločbami dodeljena, niti povsod popisana in ocenjena;

6. materialna evidenca je še vedno rakasta rana v podjetjih. Ob izmenjavah vodilnih oseb se primo-predaja ne dela zapisniško, marveč kar po domače. Inventure so tudi dostikrat površno napravljene;

7. blago se prodaja direktno iz skladišč s tem namenom, da se zadrži gotovino, s katero podjetja zagotavljajo 100% plače. Pri manjših podjetjih, zlasti gostiščih, je opaziti popolno ignoriranje predpisov. Nekatera poslujejo kot privatniki, čeprav

uživajo vse ugodnosti socialističnega sektorja, n. pr. dobivajo kredite, osnovna sredstva, zdravstveno in pokojninsko zavarovanje itd. in nekontrolirano uporabljajo izkupičke, zlasti za plače.

Te glavne nepravilnosti in breme neurejenosti iz prejšnjih let so tudi vzrok, da so inšpekcijski organi ugotovili v letu 1956 in pri rednih pregledih za ca. 60 milijonov, pri pregledih zaključnih računov za leto 1955 pa za 436 milijonov neodvedenih družbenih obveznosti.

Znano je, da so se ljudski odbori v letu 1956 borili z velikimi finančnimi težavami prav zaradi tega, ker so dohodki iz gospodarstva pritekali silno neenakomerno ali pa z veliko zamudo. Zaradi takega stanja so si morali ljudski odbori najemati obrestna posojila, ki so jih sicer ob koncu leta 1956, odnosno do konca februarja 1957 vrnili, razen občine Piran in OLO Koper, ki dolgujeta približno 110 milijonov dinarjev posojil.

f) Stanovanjska izgradnja in komunalna dejavnost: Izredno pereča stanovanjska stiska in pomanjkanje, oziroma slabo tehnično stanje komunalnih naprav so narekovali potrebo hitrejših gradnje in dograjevanja navedenih objektov. V ta namen so občinski ljudski odbori vpregli tudi sredstva podjetij, občina Koper pa je zaprosila za kredit pri republiškem stanovanjskem skladu v višini 105 milijonov dinarjev. Skupno je bilo investiranih v stanovanja in komunalne naprave 615,7 milijonov dinarjev.

V občini Koper je bilo v lanskem letu zgrajenih 175 stanovanj in 37 garsonjer ter adaptiranih 10 stanovanj; v občini Izola zgrajenih 12 stanovanj, štiri garsonjere in adaptiranih 20 stanovanj; v občini Piran adaptiranih 25 stanovanj; v občini Ilirska Bistrica zgrajenih 30 stanovanj (individualne gradnje), v občini Postojna zgrajenih 30 stanovanj (individualne gradnje); v občini Sežana adaptirana tri stanovanja in v občini Divača adaptirani dve stanovanja. Skupno je bilo po občinah zgrajenih 247 stanovanj in 41 garsonjer in adaptiranih 60 stanovanj.

Z doseženimi uspehi ne moremo biti povsem zadovoljni, zlasti ne s pripravami za nadaljnje gradnje, saj dobro vemo, da brez odobrenih lokacij in izdelanih programov in načrtov ne moremo graditi. To se je izrazito pokazalo letos, ko imamo že odobrena in zbrana finančna sredstva, gradnja na Belvederu v Kopru pa se le počasi razvija. Nujno potrebno bo po izdelavi načrtov za letošnje gradnje takoj začeti z izdelovanjem programov in načrtov za gradnjo stanovanj in prihodnjem letu. Kar smo navedli za občino Koper, velja tudi za ostale občine, dasi v manjši meri, ker so v pripravah za gradnjo stanovanj bolj napredovale, kakor v Kopru.

Preskrba z vodo se je vsaj delno izboljšala. Končan je bil glavni cevovod Ilirska Bistrica—Starod, s čimer je dobila Ilirska Bistrica z bližnjo okolico dovolj vode za svoje potrebe. Zgrajen je bil tudi del Višinskega vodovoda, s čimer je oskrbljen z vodo zgornji del Pirana. Tudi rekonstrukcija Rižanskega vodovoda se je pričela. Izguba vode je sedaj daleč manjša, kakor je bila prejšnja leta. Vendar bo treba za obalno področje zajeti nove vire vode. Rižanski vodovod je v ta namen že začel raziskovati in poskusno vrtati v Sečoveljski dolini. Za nadaljnja raziskovanja pa bodo potrebna večja finančna sredstva, ki jih podjetje samo nima. Vodna skupnost je začela raziskovati lokalne vire voda po vaseh in bo letos uredila več vaških vodnjakov.

Z rekonstrukcijo in nadaljnjo kanalizacijo ni bilo možno začeti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Bila je sicer urejena kanalizacija v novem stanovanjskem naselju v Semeđeli, vendar še ni dokončno urejen glavni odtočni kanal. Vsa tri mesta pa si prizadevajo temeljito očistiti

kleti in ulice in tako izboljšati svoj zunanji videz.

Podjetju Elektro Sežana so bila lani odobrena sredstva za novo napajalno postajo v Divači in to v znesku 121.8 milijonov dinarjev, za leto 1957 pa še 96 milijonov din. Napajalna postaja bo v letošnjem letu dograjena. Elektro-Koper je pripravilo načrte za novo trafopostajo v Škocjanu pri Kopru, ki jo bo še letos začelo graditi. Potrebna sredstva bo dobilo iz zveznega investicijskega sklada. Za boljše preskrbo mest in industrije je podjetje Elektro-Koper že zgradilo tri, v načrtu pa ima še šest transformatorskih postaj. Ko bo trafopostaja v Škocjanu zgrajena in ko bodo obnovljena mestna omrežja, verjetno v prihodnjih dveh letih, ne bo več problema rednega oskrbovanja z električno energijo.

Lani se je nadaljevala gradnja ceste Koper—Senožeče, na odseku pri Divači, za kar je zveza dotirala okraju 400 milijonov din. Z letos dodeljenimi sredstvi bo cesta dograjena v vsej dolžini razen 3,3 km dolgega odseka Petrinje—križišče Socerb. Tudi graditev brkinske ceste se je pričela v lanskem letu na odseku Prem—Celje in se letos nadaljuje.

g) Plačilni sistem v gospodarstvu: V obravnavanem obdobju so ostali povprečni zaslužki na obalnem področju v glavnem na isti ravni, razen v kmetijstvu, kjer so se povečali za 6%. Na gornjem področju so se povečali v letu 1956 v primeri z letom 1955 v industriji za 5%, v kmetijstvu za 10%, v gozdarstvu za 4,5%, gradbeništvu za 2% in v prometu za 3,5%. Po določbah Zveznega družbenega plana za leto 1957 so se povečale plače na gornjem področju še za 7,7% v industriji, za 6,8% v kmetijstvu, za 7,1% v gozdarstvu, za 8,1% v gradbeništvu in 7,9% v prometu. Na ta način so se razlike v plačah, ki so obstojale med bivšim koprskim okrajem in gornjima okrajema ob uveljavitvi komunalnega sistema, zmanjšale do danes za 10% do 12%.

S tem povečanjem plač in s spremembo tarifnih pravilnikov v letu 1957, ko so gospodarske organizacije v bivšem okraju Postojna in Sežana postavile tarifne postavke v razponu, so se odpravile posebnosti prejšnjih let pri nagrajevanju delavcev. Tarifne postavke za posamezna delovna mesta so se do neke mere vskladile z istovrstnimi postavkami sorodnih podjetij v okraju in republiki. Sedaj so plače našega zalednega pasu vsklajene z republiški povprečji.

Večja podjetja, predvsem industrijska so sprejela pravilnike o premijah. Izplačevanje premij je do sedaj zelo ozko, ker se premijski sistem komaj uvaja. Nova uredba o plačah poudarja, da se delavci nagrajujejo s premijami za posebne uspehe pri delu, s katerim prispevajo k poslovnemu uspehu gospodarske organizacije. Premija je torej ena od oblik plače, ne pa nagrada za konkretni delovni uspeh delavca ali uslužbenca na njegovem delovnem mestu.

Izdelani premijski pravilniki imajo

PERSPEKTIVA NADALJNEGA RAZVOJA GOSPODARSTVA

Nesporno lahko trdimo, da smo imeli v dosedanem razvoju našega gospodarstva dokaj uspehov in pravih prijemov, kljub raznim objektivnim in subjektivnim težavam. Razumljivo je, da so se v začetnem obdobju uvajanja komunalnega sistema delale tudi napake, ki so se pa prav po zaslugi širokega sodelovanja državljanov pri raznih organih družbenega upravljanja pravočasno odkrivale in odpravljale.

Metode dela, ki jih nalaga sedanja komunalna ureditev, mnogo hitreje odkrivajo razne pomanjkljivosti in nesorazmerja v gospodarstvu, zaradi česar je tudi mnogo lažje postavljati naloge in odrediti smer za nadaljnji razvoj gospodarstva, ki se nenehno razvija, čemur služijo ugodni prirodni pogoji in dosedanja izkustva.

mного pomanjkljivosti, kar je glede na začetek uvedbe tega sistema delno tudi razumljivo. Zgrešeno pa je premiranje za ažurnost dela, ker to spada v redno opravljanje dolžnosti. Isto velja za etične vrline kot so izredna pridnost in podobno, ki so odlike za nagrade, ne morejo pa biti premijski kriterij. Nadalje se ugotavlja, da ni zadostne vzročne zveze med premijo, premijsko osnovo in osebami, ki naj premijo prejema. Takšne premije ne morejo biti pozitivne in lahko samo vzbujajo med delavci utemeljen dvom v objektivnost in pravilnost takšnih premij. Dosledno se je treba držati načela, da morajo biti premijske osnove objektivne in premije dejansko zaslužene, tako da jih je možno utemeljiti z izkazanimi podatki o rezultatih dela, ki so večji od normalnih rezultatov.

Sedaj so storjeni prvi koraki na področju premijskega sistema v našem okraju in vsa podjetja, ki so obvezna imeti premijske pravilnike, n. pr. transportna še niso dokončno izdelala in sprejela teh pravilnikov; zato bi bilo zgodaj govoriti o učinku premijskega sistema pri tukajšnjih podjetjih, ker razen v nekaj primerih, še ni prišlo do realizacije premij.

Tudi sistem normiranja po naših podjetjih še ni dosegel zadovoljivih uspehov. Poročila podjetij po »N« obrazcih izkazujejo, da je bilo v letu 1955 le 34,58% del izvedenih po učinku. Če primerjamo stanje iz leta 1955 s stanjem za prvo polletje 1956, moramo ugotoviti nazadovanje, saj se je odstotek dela izvršenega po normah, znižal od 34,58 na 34,27%.

V drugem polletju 1956, kakor tudi v letu 1957 pa se je stanje občutno izboljšalo, tako da sedaj zajema sistem normiranja v posameznih panogah nad 50% del po učinku.

Nedvomno je, da plačilni sistem vpliva na dvig produktivnosti dela, vendar ni to edini pogoj. Vsekakor vplivajo na dvig produktivnosti dela tudi dobri delovni pogoji. V ta namen so naša podjetja v preteklem letu žrtvovala znatna finančna sredstva. Rekonstrukcija v podjetjih ter posameznih obratih in s tem v zvezi tudi ureditev in preureditev higienskih in sanitarnih naprav lahko znatno vpliva na odnos do dela in dvig produktivnosti. V tem pogledu je v nekaterih podjetjih, predvsem pa v obrtnih podjetjih in delavnicah še vedno nezadovoljivo stanje. Zato bo potrebno, da ta podjetja v bodoče posvetijo večjo skrb ureditvi teh vprašanj kot doslej.

Glede na izvajanje delovno-pravnih predpisov in zaščite oseb v delovnem razmerju moramo ugotoviti, da se je stanje občutno izboljšalo in da ni več tako grobih kršitev, kot so bile prejšnja leta. Nedvomno je to odraz utrditve delovne discipline in zmanjšanja fluktuacije delovne sile. Velike naloge pa še stojijo pred Posvetovalnico za delo glede pravilne usmeritve oseb v poklice.

Naša gospodarska politika mora v prvi vrsti težiti za tem, da se povečata proizvodnja in blagovni promet ne samo po količini, marveč in predvsem tudi po kvaliteti, po načelu čim pametnejšega gospodarjenja, upoštevajoč zahteve tržišča. Če pa hočemo to uresničiti, moramo predvsem nadaljevati z dograjevanjem nedovršenih objektov n. pr. Mehano-tehnične, Erme, objektov kmetijskih posestev itd.

Za dograditev nedokončanih objektov bo prvenstveno potrebno zagotoviti sredstva iz okrajnega investicijskega sklada. Pri nekaterih objektih pa bodo morali občinski ljudski odbori poleg sredstev podjetij najeti tudi sredstva svojih investicijskih skladov.

Za nadaljnjo izgradnjo »Tomosa«, za nove tramperje »Splošne plovbe« in dopolnilne ladje za ribištvo, bodo angažirana sredstva splošnega investicijskega sklada, Okrajni ljudski odbor pa bo moral zagotoviti del sredstev za garancijske pologe. Del sredstev bo prispevala republika, ki je že v letošnjem letu prevzela večji del obveznosti in s tem pokazala med drugim tudi skrb za razvoj pomorstva in ribištva.

Enako skrb kot za dokončanje nedograjenih objektov bo treba posvetiti tudi nadaljevanju del pri rekonstrukcijah v podjetjih in zato izkoristiti vse možnosti, ki nam jih nudijo sredstva iz zveznih in republiških natečajev, ter sredstva ljudskih odborov, zlasti pa podjetij samih. Pri tem pa je treba dajati prednost takšnim rekonstrukcijam, ki dajejo z minimalnimi sredstvi čim večjo in čim cenejšo proizvodnjo kot n. pr. Lesonit iz Ilirske Bistrice, ki bo povečal vrednost proizvodnje za približno 2 dinarja na 1 dinar vloženi sredstev.

Poleg dokončanja objektov na kmetijskih posestvih pa se bo treba bolj načrtno zavzeti tudi za splošno pospeševanje kmetijske proizvodnje. Pri socialistični preobrazbi naše vasi bodo imela poleg kmetijskih zadrug važno nalogo tudi kmetijska posestva. Vsa nadaljnja izgradnja teh posestev mora težiti za tem, da se posamezni obrati popolnoma dokončajo. Tu niso mišljena posestva, marveč obrati posestev. Velikost obratov je omejena, velikost kmetijskih posestev pa ne. Ko bo ta ali oni obrat zgrajen, bo deloval popolnoma samostojno v okviru posestva in ne bo moten od graditve samega posestva, oziroma ostalih obratov. V tem pogledu je potreben študij za vsako posestvo posebej, da bo funkcionalnost obratov kar največja glede na njihovo rentabilnost.

V okraju Koper, zlasti v obmorskem področju, je veliko neizkoriščenih možnosti za obnovo sadovnjakov in vinogradov. Pri tem naj vsa prizadevanja vodi načelo: investirati tja, kjer se bodo vložena sredstva najbolj obrestovala in kjer je proizvodnja najnižja.

K znatnemu povečanju kmetijske proizvodnje na obmorskem področju bo pripomoglo tudi nadaljevanje del na melioracijah in regulacijah rek, predvsem Kornalunge in Dragonje. S pregrado Stanjolskega zaliva, ki se že gradi in z ostalimi melioracijami bomo pridobili 1602 ha plodnih kmetijskih površin, ki bodo dajale za 590 milijonov dinarjev več kmetijskih proizvodov, ali okoli 370.000 dinarjev na ha. Ta proizvodnja bo povečala današnjo kmetijsko proizvodnjo v obalnem področju za 20%, v okrajnem merilu pa za okoli 10%.

Naslednja naloga mora biti združevati zemljišča SLP, oziroma zemljišča, ki bodo in so danes last optantov tudi tam, kjer ni kmetijskih gospodarstev. S formiranjem večjih kmetijskih obdelovalnih prostorov bodo dani vsi pogoji za ustanavljanje ekonomij ali posestev, ta pa se bodo utrdila z nadaljnjo pripojitvijo zemljišč, ko se bo dokončno uredilo vprašanje lastništva optantske zemlje in odkupom parcel, ki jih bodo kmetovalci zapuščali.

Kot je že omenjeno, je naša glavna naloga na socialističnih kmetijskih posestvih nadaljevati z obnovo vinogradov, sadovnjakov, ureditvijo travnikov in pasišč. Na tipično živinorejskem področju okraja je treba posestvo prilagoditi čim večji produkciji živalske krme. Nadaljnje zelo važno vprašanje, zaradi katerega trpi funkcionalnost posestva, je razkosanost zemljišč. Tudi socializacija v okviru kmetijskih zadrug se bo teže odvijala, če se posestva ne bodo zakrožila.

Razvoj kmetijskih zadrug je odvisen od zadrugne zavesti in gospodarjenja v okviru zadrug, ki mora stremeti za čim večjo proizvodnjo. To pa bo možno doseči s pravilnimi socialističnimi proizvodnimi odnosi. Z boljšim načinom proizvodnje, kjer bo za kg pridelka potrebnega manj

človeškega truda, upoštevajoč zadružno mehanizacijo, se bodo izpremenili tudi pogledi na naše zadružništvo. Da pa bo zadruga to lahko dosegla, mora:

- kjer so pogoji — formirati lastno ekonomijo, na kateri bo preizkušala vse sodobne načine proizvodnje z visoko udeležbo mehanizacije, kemičnih in zaščitnih sredstev;
- organizirati dobro strojno službo, s katero bo pomagala pri proizvodnji svojim članom;
- formirati skupne sadovnjake, vinograde, pašnike, vrtnarije itd. tudi na privatnih zemljiščih, brez vmešavanja v lastninske pravice posameznikov, ki so pristopili v skupno obdelovanje;
- namestiti dober strokovni kader, s katerim bo lahko izvajala vse gornje naloge. Za izpolnjevanje teh nalog pa se bodo morale zavzeti predvsem zadrugne poslovne zveze kot usmerjevalec socialistične proizvodnje na vasi.

Vzporedno z vlaganjem sredstev v proizvodne panoge našega gospodarstva bo treba prihraniti dovolj lokalnih sredstev za naložbe v gospodarske panoge, ki skrbijo za direktne potrebe potrošnikov kot n. pr. trgovina, uslužnostna podjetja itd.

Se bolj intenzivno kot do sedaj bo treba nadaljevati z graditvijo objektov družbenega standarda t. j. stanovanjskih zgradb, kanalizacije, vodovodov itd. Pri stanovanjski graditvi bo treba skrbeti ne samo za stanovanja, marveč tudi za ostale potrebe družine in stanovanjske skupnosti.

Poleg povečevanja proizvodnje z vlaganjem novih sredstev bodo morala podjetja bolj načrtno uvajati tudi nove organizacijske oblike sodelovanja kot sta n. pr. kooperacija in koprodukcija. Taka oblika sodelovanja bi se pokazala zelo koristna n. pr. v kovinski industriji. V teh tovarnah se je v preteklem obdobju kazala težnja, da bi vsaka imela svojo orodjarno, kar pa je neekonomsko in neracionalno. Potrebe tovarn kot je Mehanotehnika, Erma, Partizanka, Liv in Lama, bi lahko pokrila ena sama tehnično izpopolnjena orodjarna, kar bi zmanjšalo stroške izdelave orodja in povečalo njegovo kvaliteto. Sicer pa so si podjetja delno že osvojila takšno zamisel in so začela s

pripravami za njeno realizacijo. Podobne možnosti sodelovanja obstajajo tudi v ostalih industrijskih strokah.

Pod takimi pogoji lahko pričakujemo, da bo vzpon proizvodnje celo hitrejši kot doslej.

Ko bodo dokončani nedograjeni objekti, se bosta proizvodnja in z njo tudi narodni dohodek občutno dvignila.

Ogledjmo si v ta namen samo »Tomos«, Mehanotehniko in Splošno plovbo. Ta podjetja dajejo danes 1.450 milijonov dinarjev narodnega dohodka. Po dokončanju objektov, ki so v gradnji, se bo dvignil narodni dohodek na 6.000 milijonov dinarjev ali 4.550 milijonov več, kar pomeni povečanje narodnega dohodka na enega prebivalca v našem okraju za 39.000.—dnarjev. Tako se bo narodni dohodek dvignil samo na bazi teh treh podjetij od sedanjih 116 tisoč na 155 tisoč dinarjev po prebivalcu, kolikor je sedanje povprečje Slovenije.

Odločilnega pomena za nadaljnji razvoj Kopra in vsega gospodarstva našega okraja bo povečanje kapacitete kopske luke od sedanjih 50.000 ton na 180.000 ton v prvi fazi in na 400.000 ton v drugi fazi. Dograditev nove operativne obale, za kar se že vršijo pripravljala dela v dolžini 130 m, bo omogočala pristajanje oceanskih ladij. Povečanje kopske luke ne gre na škodo reške luke, ampak v njeno korist, da se razbremenijo in prevzame večje količine tranzitnega blaga, ter s tem prispeva k izboljšanju naše plačilne bilance. Z ekonomskega stališča bo kopska obala najcenejša operativna obala v naši državi in bo že po graditvi prve faze dajala letno samo pri uslugah za nakladanje in razkladanje ter skladiščenje blaga okoli 343 milijonov dinarjev dohodka ali 1,3 dinarjev na en dinar vloženi sredstev. S tem se bo stvarno podaljšala jugoslovanska obala od Reke do Lazareta in upamo, da bo tudi uprava Pomorske oblasti pokazala več razumevanja za obnovo v vojni porušeni pomolov in jih uspojila za mali obmorski promet.

Za izvedbo vseh teh nalog pa leži velika odgovornost na organih delavskega samoupravljanja in ostalih organih družbenega upravljanja, ki morajo biti najnaprednejši organi socialistične graditve v naši državi.

Šolstvo in kultura

STANJE NAŠEGA OSNOVNEGA ŠOLSTVA IN REORGANIZACIJA ŠOLSKE MREŽE

V šolskem letu 1956/57 je bilo v našem okraju 126 slovenskih šol s 322 oddelki in 309 učitelji. Vseh vpisanih učencev je bilo 8.987, kar pomeni, da je prišlo na en oddelk povprečno 28, na enega učitelja pa 30 učencev. To povprečje je sicer nizko, znatno nižje od slovenskega povprečja, vendar pa bi bilo nepravilno ocenjevati stanje našega šolstva zgolj po tem merilu.

Mnogo boljšo sliko dobimo, če primerjamo število šol s številom oddelkov in učiteljev. Po veliki večini so naše osnovne šole štirirazredne in le nekaj je takih, ki imajo peti in šesti ali celo sedmi in osmi razred. To so izključno tiste šole, ki so tako oddaljene od večjih šolskih središč, da se njihovi starejši učenci niso mogli vključiti niti v nižjo gimnazijo, niti v višje razrede osemletk. Normalno bi bilo, če bi tvoril vsak razred, (učenci istega šolskega leta) svoj poseben oddelk in imel svojega učitelja, kakor je to na primer v mariborskem okraju, pa tudi drugod v Sloveniji. Pri nas pa so razni razlogi, da do tega ni prišlo, kakor: majhna naselja, ter politične in gospodarske prilike. Tako je naša šolska mreža razdrobljena v tolikšni meri, kakor nikjer drugod v Sloveniji.

Naše šole imajo namesto idealnih štirih oddelkov povprečno samo po

2,45 in namesto 4 učiteljev povprečno samo 2,55. Toda to je samo povprečje. V nekaterih občinah so razmere še znatno slabše n. pr. šole v občini Hrpelje imajo povprečno po 1,87 oddelka in povprečno manj kot dva učitelja, šole v občini Sežana povprečno po 2,13 oddelka in po dva učitelja itd. Približno take so prilike tudi v občinah Koper, Pivka in Divača. Normalno razvito šolstvo imamo samo v občinah Izola in Piran.

Po stopnji svoje notranje organizacije nam kažejo naše šole naslednjo sliko:

Enooddelčnih šol, to je takih, kjer so vsi učenci vseh šolskih let združeni v enem oddelku in jih poučuje en sam učitelj je 48 ali 38,1%. Dvoooddelčnih šol je 43 ali 34,1%. Triooddelčnih šol je 12 ali 9,5%.

Če računamo tudi triooddelčne šole za niže organizirane šole, tedaj so v okraju 103 niže organizirane šole ali 81,6% vseh osnovnih šol. O tem, da mora pouk na takih šolah i po količini i po kvaliteti znanja, ki ga posreduje, nujno zaostajati za poukom na višje organiziranih šolah, ni treba posebej govoriti.

Iz opisanega pregleda organizacijske strukture teh šol je razvidno, da le-ta ne omogoča pogojev za normalno delo in ne zagotavlja doseganja izobraževalnih in vzgojnih smotrov

v povprečnem slovenskem merilu. K temu pa je treba prišteti še dejstvo, da mnogo šol še vedno nima zadovoljive šolske opreme, da je veliko šol brez dvorišča in šolskega vrta ter da gostuje 36 šol še vedno po privatnih zgradbah in zadržnih domovih.

Mnoge teh pomanjkljivosti so take narave, da se ne bodo dale odpraviti takoj, temveč šele z vztrajnim, sistematičnim delom in z velikimi materialnimi žrvami v prihodnjih letih. Sem spadajo predvsem novogradnje šolskih poslopij, prizidave, nadzidave, adaptacije in podobno. Pri tem bo treba delati načrtno in s treznim preudarkom, da se ne bo več ponovil primer šole v Krvavem potoku, kjer se nahajajo zdaj 3 šole na enem samem kvadratnem kilometru, ali primer v Bertokih, kjer imamo dve šoli. Je pa drug problem, ki terja takojšnje rešitve in ki ga je treba rešiti še pred začetkom šolskega leta 1957/58; to je problem reorganizacije šolske mreže.

Ze v šolskem letu 1955/56 je Svet za šolstvo OLO imenoval komisijo, ki

naj prouči obstoječo šolsko mrežo in ki naj izdelava predloge za njeno reorganizacijo. Letos je inšpektorat Tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo po navodilih Sveta za šolstvo LRS izdelal o tem poseben elaborat, ki je že od meseca marca v diskusiji na občinskih ljudskih odborih. Osnovna vodilna misel pri reorganizaciji šolske mreže je ta, kako omogočiti čim večjemu številu naših otrok neposredni in s tem boljši pouk in kako omogočiti vsem ali skoraj vsem učencem popolno šolsko izobrazbo prve stopnje.

Razumljivo je, da bo treba v ta namen nekatere šole reducirati, nekatere celo ukiniti, da bi mogli na ta način ustvariti več više organiziranih šol, materialno dobro podprtih in z zadostnim številom učiteljstva. Pri tem bomo marsikje naleteli na nerazumevanje ljudi in bo dolžnost odbornikov ljudskega odbora prepričati ljudi, da so te spremembe samo v njihovo korist in v korist njihovih otrok.

STROKOVNO ŠOLSTVO

Znano je, da pred priključitvijo k Jugoslaviji tu ni bilo rednih strokovnih šol. Ves srednji strokovni kader se je šolal v Trstu odnosno v notranjosti Italije. Obstojali so le neki neobvezni večerni tečajji za učence v gospodarstvu in še ti samo v večjih obmorskih centrih.

Večjih industrijskih podjetij v teh krajih ni bilo, če izvzamemo tovarne ribje industrije v obalnem pasu, kjer pa je bila zaposlena večinoma nekvalificirana oziroma polkvalificirana delovna sila, in žagarska industrija na vzhodnem področju. V ostalem so obstojale le obrtniške delavnice.

Po nastanku novih industrijskih podjetij se je pokazala velika potreba po srednjem strokovnem, visokokvalificiranem in kvalificiranem kadru. Zato smo začeli izpopoljevati omrežje strokovnih šol.

V zadnjih dveh letih je bila ustanovljena Vajenska šola v Izoli, ki v 12 oddelkih poučuje 236 vajencev raznih strok. Tudi na vajenskih šolah v Sežani, Postojni in Ilirski Bistrici smo nastavili stalne upravitelje in nekaj stalnega strokovnega učnega osebja. V štirih omenjenih šolah se trenutno šola 478 vajencev in vajenk. Največji prispevek kvalificiranega kadra naši kovinski industriji pa bo nudila novoustanovljena Industrijsko-kovinarska šola v Kopru. Letos je bilo v I. razredu vpisanih 62 mladincev. Prošenj za sprejem v šolo je bilo preko 80, vendar jih šola ni mogla vseh vpisati zaradi pomanjkanja prostorov. Izdelava projekta nove šole in nadzidava internata je v teku in upamo, da bomo v jeseni začeli z gradnjo.

Da bi se delno ublažilo pomanjkanje srednjega strokovnega kadra, je bila ustanovljena Ekonomska srednja šola v Kopru z ekonomskim in gospodinjstvom oddelkom. Na šoli se izobrazuje 120 dijakov in dijakinj. Pri tej šoli so organizirani tudi tečajji za aktiviste in borce NOB, od katerih bo že letos 46 razporejenih v državno upravo, podjetja in kmetijske zadruge.

Pri Pomorski srednji šoli v Piranu bo s prihodnjim šolskim letom spet odprt ladjedelniški odsek. Potrebe po teh absolventih so precejšnje pri Ladjedelnici v Piranu. Navtični in strojni odsek Pomorske srednje šole pa ima 109 navtikov in strojnikov, ki bodo dobili zaposlitev v naši trgovski mornarici.

Tudi absolventi Ribiške šole, ki jih je letos 24, so že dobili zaposlitev pri podjetjih »Riba« in »Ribič«. Ribiška šola je dvoletna, pokazala pa se je potreba, da se razširi na triletno, kar bomo tudi izvedli.

Za naše trgovinske vajence, ki se sedaj šolajo v Brežicah, se gradi v

Novi Gorici nova šola z internatom, ki bo že v jeseni sprejela naše in goriške trgovinske vajence v uk.

Tudi število kmetijsko-gospodarskih šol na našem podeželju se je letos dvignilo od prejšnjih štiri na 12. Težave se pa pojavljajo na tistih šolah, ki nimajo v neposredni bližini strokovnega predavateljskega kadra.

V zadnjih dveh letih se je na področju strokovnega šolstva in strokovnega izpopolnjevanja naših delavcev veliko naredilo, čaka pa nas še težje in še odgovornejše delo v bodoče. Naša industrija se hitro razvija in terja številnejšo in kvalitetnejšo delovno silo.

PREDŠOLSKE USTANOVE

V okraju imamo 22 vrtcev in vrtcev pri bolnici v Valdoltri. V vseh vrtcih je 862 otrok, od katerih je le 266 otrok zaposlenih mater. Devet vrtcev ima samostojno upravo, 14 pa jih je priključenih šolah. Od vseh vrtcev je sedem finančno samostojnih zavodov, ostali pa so proračunske ustanove občine. Največ vrtcev je v občini Koper (9), edino v občini Pivka in Hrpelje ni nobenega. Prehrano imajo otroci v šestih vrtcih.

V vrtcih je zaposlenih 45 vzgojiteljic, od katerih ima potrebne strokovno izobrazbo samo 23 vzgojiteljic (50%) vse ostale pa so brez strokovne izobrazbe (honorarno nameščene). Strokovni izpit imajo samo štiri vzgojiteljice. Zato bo treba v prihodnjih letih štipendirati več vzgojiteljskega kadra.

Za razbremenitev mater in za izboljšanje predšolske vzgoje bo treba razširiti mrežo predšolskih ustanov, ki naj bi bile sestavni del nove reformirane šole.

ŠOLSKI PRORAČUNI IN MATERIALNO STANJE ŠOLSTVA

Naše šolstvo je drago in predstavlja znatno postavko v občinskih in okrajnem proračunu. K temu prispeva svoj delež med ostalim tudi razdrobljenost naše šolske mreže, saj nam kažejo računi, da je majhna enooddelčna šola relativno mnogo dražja, kakor pa više organizirana šola z večjim številom učencev. Naj navedem samo en primer: šola v Starodu, ki ima 11 učencev, ima letos v svojem proračunu 77 tisoč dinarjev za materialne izdatke, šola v Trnovem s 380 učenci pa ima v iste namene odmerjenih 228 tisoč dinarjev, iz česar sledi, da odpade na učenca v Starodu sedem tisoč dinarjev materialnih izdatkov, na učenca v Trnovem pa samo 600 dinarjev letno. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so tudi osebni izdatki, ki odpadejo na enega učenca na nižje organiziranih šolah, sorazmerno višji, kakor

na više organiziranih šolah in kar je najvažnejše, da se učenec na više organizirani šoli mnogo več nauči, kakor učenec na nižje organizirani.

Sorazmerno najdražje so naše srednje strokovne šole, ker morajo imeti take šole tudi svoje laboratorije, delavnice, strojno opremo itd.

POLITIKA ŠTIPENDIRANJA

Pri okrajnem ljudskem odboru je bila meseca maja 1956 ustanovljena komisija za štipendije. Štipendije se podeljujejo le na podlagi razpisa. V vseh primerih se sklepajo s štipendisti pogodbe, razen z dijaki gimnazij. Višina štipendij je za dijake srednjih šol in študente univerze prvih dveh letnikov do 4.500.— din, za študente višjih letnikov šest tisoč dinarjev.

Komisija za štipendije OLO štipendira na univerzi in srednjih šolah 113 študentov in dijakov, katerih štipendije znašajo mesečno 569 tisoč dinarjev.

Komisija za štipendije vodi kontrolo šolanja štipendistov visokošolcev s pomočjo dekanatov in ravnateljstev šol.

INVESTICIJE V ŠOLSTVU

Kakor povsod, tako je tudi v našem okraju veliko pomanjkanje šolskega prostora, sredstev pa je malo. Ze samo to dejstvo nam narekuje, da moramo z razpoložljivim denarjem kar najbolj smotrno gospodariti.

Pri odločanju prioritetejnega reda bomo morali predvsem upoštevati večje šolske centre, kjer bo v zvezi s šolsko reformo vedno bolj raslo število učencev.

Tako je bila v lanskem šolskem letu nadzidana osnovna šola v Izoli, kjer so bile s sorazmerno majhnimi denarnimi sredstvi pridobljene štiri učilnice in dva stranska prostora.

Letos je — razen industrijsko-kovinarske šole, ki se bo gradila iz fonda za kadre — na programu nadzidava osnovne šole v Kopru, ki se bo tako rešila tretje izmene, in dograditev sežanske gimnazije, ki bo rešila pereč problem učilnic v Sežani.

Drugo etapo pridobivanja nujno potrebnega šolskega prostora v šolskih centrih in z uporabo sorazmerno majhnih denarnih sredstev predstavlja gradnja šolskega poslopja v Pivki in nadzidava sedanje osnovne šole v Postojni.

Pri izvajanju teh splošnih načel pa nikakor ne smemo pozabiti na nekatere nujne adaptacije tudi pri šolah izven šolskih centrov, predvsem pri sanitarijah, preskrbi z vodo itd.

KULTURNE USTANOVE

Gledališče Slovenskega Primorja je dalo v sezoni 1955/56 127 gostovanj in 34 predstav. Repertoar je idejno odgovarjal, vendar zaradi pomanjkanja odgovarjajočega kadra niso mogli predvajati kvalitetnejših del.

Znatno je olajšalo delo gledališča to, da so v letošnjem letu dobili avtobus. Gostovanja na podeželju so na ta način lažje izvedljiva in gledališču je možen dostop tudi v vasi, oddaljene od rednega prometa. Gledališče je s tem pridobilo na pomenu kot potujoče gledališče. Čeprav je bilo vloženih precej sredstev v gledališče, se vseeno bori s finančnimi težavami, predvsem zato, ker Okraj Gorica ni izpolnil sprejetih obveznosti do gledališča.

Svet za prosveto in kulturo je sprejel sklep o ustanovitvi pevovodske šole in tudi izvršil priprave, da se v jeseni taka šola lahko odpre. Šola ima namen vzgojiti in usposobiti pevovodje, ki bodo vodili pevske zbornice na podeželju in tako dvigali kulturni nivo našega prebivalstva.

V našem okraju obstojajo trije muzeji, ki so po svojem značaju zelo različni. Koprski muzej zajema široko okrajno ter ožjo lokalno problematiko, medtem, ko sta muzeja v Piranu in Postojni omejena na ožji delokrog. V muzejih, posebno v ko-

prskem, se je stanje o zadnjem času, ko se je vodstvo menjalo, precej izboljšalo. Muzej je bolj sistematično urejen in skuša prikazati življenje iz preteklosti v celoti in ne samo razvoju vladajočih razredov. Odprta je bila tudi stalna razstava iz obdobja NOB in v zadnjem letu je bilo zbrana veliko gradiva iz obdobja borbe istrskega prebivalstva proti fašizmu. Koprski muzej prireja letos različne občasne razstave in razstave priznanih umetnikov, s čimer se še bolj veča zanimanje za muzej, istočasno pa postaja interesantnejši tudi s turističnega vidika.

TELESNA VZGOJA

Pred približno dvema letima je bil ustanovljen Svet za telesno vzgojo OLO. Smelo lahko trdimo, da je bila telesna vzgoja pred delovanjem tega sveta zanemarjena, da ni bilo pravnega vrednotenja potreb in koristi telesne vzgoje in da sama telesna vzgoja ni odgovarjala svojemu namenu. Glede na takšno stanje si je Svet postavil naslednje osnovne naloge:

- boj proti konservativnemu odnosu do telesne vzgoje,
- skrb za dosledno uvajanje in pravilno izvajanje telesne vzgoje,
- skrb za strokovno izobrazbo in
- skrb za gmotno podlago telesne vzgoje.

Izpolnjevanje teh nalog je dalo v šoli in v telesno-vzgojnih organizacijah že lepe uspehe, zlasti glede na odnos do telesne vzgoje. Vedno bolj se postavlja zahteva po doslednem uvajanju in izvajanju pouka telesne vzgoje v šolah. Svet za telesno vzgojo je doslej že dvakrat pregledal delovanje Partizana. Okrajne zveze za telesno vzgojo, Okrajne športne zveze, Okrajne strelske zveze, Okrajne počitniške zveze, Okrajnega sveta tabornikov in planinskih društev. S priporočili in smernicami je Svet uspel, da je razumevanje za telesno vzgojo danes pravilno, da se je v osnovi zatrlo zgrešeno delovanje v edinem cilju doseganja rekordov, kult zvezdnikov ter športna nemoralna. Organizacije so se usmerile na množičnost, na vrsto telesnovzgojnih panog, ki jih v našem okraju niso gojili ter na splošno telesno vzgojo. Danes imamo že lepe uspehe v odbojki, košarki, malem rokometu, veslanju, jadrnanju, kolesarjenju, namiznem tenisu, strelstvu in predvsem v splošni telesni vzgoji, ki jo gojijo društva Partizan.

Posebna skrb je bila posvečena vprašanju strokovne izobrazbe. Lani je Tajništvo za šolstvo, prosveto in kulturo OLO organiziralo dva tečaja za telesno vzgojo za učiteljski stalež, dva tečaja pa sta bila v oskrbi Sveta za šolstvo LRS. Teh tečajev se je udeležilo 59 učiteljev in učiteljic našega okraja. Podobne tečaje je končalo že prej 43 učiteljev in učiteljic. Tako imamo danes 102 učitelja in učiteljice, ki so končali še posebne tečaje za pouk telesne vzgoje. S temi tečaji bomo tudi letos nadaljevali. Vrsto tečajev je priredil za svoje prednjake tudi Partizan.

Zaradi boljše rešitve gmotne podlage telesne vzgoje se je s pomočjo Sveta za telesno vzgojo OLO uveljavilo v našem okraju načelo, da so vsa osnovna sredstva: telovadišča, igrišča, domovi, telovadnice in rekviziti na razpolago vsem, ne glede na lastništvo. Lani je OLO Koper dodelil dotacijo 8.750 tisoč dinarjev, letos pa 11.111 tisoč dinarjev telesnovzgojnim organizacijam, prav tako se je lani in letos iz proračuna Tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo OLO dalo za nakup telesnovzgojnih rekvizitov za šole po milijon dinarjev. Tudi občinski ljudski odbori so v okviru svojih možnosti delili dotacije za telesno vzgojo. Razen teh sredstev pa je Svet za telesno vzgojo OLO uvedel gradnjo malih objektov, igrišč in telovadišč, ki jih je mogoče zgraditi brez materialnih sredstev. Ta igrišča naj bi bila prvenstveno pri

šolah. V prvi etapi je bila predvidena gradnja 45 igrišč, izgotovljenih je 28; akcija še teče. V pripravi pa je generalni 10-letni načrt gradenj, po katerem naj bi se materialna sredstva za gradnje smotrno uporabila.

Organizacija zdravstvene službe

Zdravstveno službo v okraju opravljajo bolnice, zdravstveni domovi, zdravstvene postaje, pomožne zdravstvene postaje, Okrajni higienski zavod, lekarne in reševalne postaje.

V okraju je pet bolnišnic in sicer Splošna bolnišnica Koper, z oddelki v Kopru, Izoli in Piranu, Bolnišnica za pljučno tuberkulozo v Ankaranu, Bolnišnica za ženske bolezni in porodništvo v Postojni, Bolnišnica za kostno tuberkulozo v Valdoltri in Bolnišnica za tuberkulozo v Sežani z oddelkom v Senožečah. Bolnišnica v Valdoltri in Sežani sta republiški, ostale pa so okrajne.

Zdravstveni domovi so v Kopru, Izoli, Piranu, Sežani, Postojni in Ilirski Bistrici, zdravstvene postaje pa na Kozini, v Pivki in Divači.

Lekarne delujejo v Kopru, Izoli, Piranu, Portorožu, Sežani z lekarniško postajo na Kozini, v Postojni, Pivki in Ilirski Bistrici.

Reševalne postaje pa so v Izoli, Sežani in Postojni.

Okrajni higienski zavod je bil ustanovljen v tem letu v Kopru, prav tako Center za zdravstveno varstvo matere in otroka. Oba zavoda sta proračunska zavoda Okrajnega ljudskega odbora.

V letu 1955 je bila ob novi ureditvi okrajev in občin izvršena decentralizacija zdravstvene službe. Do takrat smo imeli tri zdravstvene domove, ki so opravljali zdravstveno službo na območju bivših okrajev. Po reorganizaciji pa se je število samostojnih zdravstvenih domov in postaj povečalo od tri na devet s tem, da imajo sedaj tudi svoje upravne odbore. Tako se je zdravstvena služba približala prebivalstvu.

MATERIALNI POGOJI ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Na območju našega okraja ob osvojitvi sploh nismo imeli urejenih zdravstvenih zavodov. Zato je bilo nujno, da smo te zavode na novo zgradili ali pa adaptirali zanje primerne stavbe in prostore.

V letu 1955 je bilo zlasti na območju bivšega okraja Koper precej gradenj, vendar je bila njihova splošna hiba v tem, da so gradnje potekale precej nenačrtno, da zanje niso prej pripravili investicijskih programov, niti odobrenih dokončnih načrtov. Zato je bilo nujno, da so začeli najprej izdelovati investicijske programe in načrte za investicije v zdravstvu, tudi za tiste, ki so že tekale. To delo je bilo opravljeno v glavnem leta 1955. Glede na majhna investicijska sredstva so bile potrebe res temeljito proučene, tako da lahko rečemo, da so bila vsa investicijska sredstva po letu 1955 koristno in smotrno uporabljena.

Izdelani so bili programi in načrti za posamezne oddelke bolnišnic, za zdravstvene domove in zdravstvene postaje ter lekarne.

Sredstva, ki so se uporabljala za urejevanje zdravstvenih zavodov, sta dala Okrajni ljudski odbor in Okrajni Zavod za socialno zavarovanje, precej pa je bilo opravljenega tudi iz lastnih sredstev zdravstvenih zavodov, ki so v letu 1956 prešli na lastni ekonomski račun ter odvajajo določene zneske v amortizacijski sklad in investicijski sklad.

V dobi od leta 1955 do danes so bili delno urejeni ginekološko-porodniški oddelek v Kopru, pralnica v bolnici

Ob zaključku poročila o telesni vzgoji v našem okraju lahko trdimo, da je telesna vzgoja pri nas že važen činitelj splošne vzgoje in zdravstvene preventive, kar predstavlja tudi važen moralni in gospodarski učinek.

v Piranu, začelo se je dograjevanje kirurškega oddelka v Izoli, dokončal se je spodnji paviljon v Ankaranu, adaptirali so se prostori za ambulante v Kopru, Piranu, Portorožu in delno v Izoli, v Sečovljah in Divači pa se gradita zdravstveni postaji, ki bosta dokončani v tem letu. V Pivki se bo letos pričel graditi nov zdravstveni dom. Za reševalno službo sta bila nabavljena dva reševalna avtomobila.

Oprema in instrumentarij zdravstvenih zavodov sta še precej skromna, vendar se je tudi tu stanje v zadnjih dveh letih znatno popravilo. Zdravstveni domovi so se opremili z manjšimi laboratoriji, nabavljene so bile nekatere zobne ambulante, rentgenski aparati itd.

Poleg vseh sedanjih potreb so se proučevale tudi potrebe, ki bodo nastale v bodočnosti. Okrajni ljudski odbor je pripravil investicijski program za novo bolnišnico v Kopru. Ta bo imela vse oddelke s 480 posteljami in bo nadomestila v prihodnjih 10 do 15 letih sedanje oddelke Splošne bolnišnice v Kopru.

KADRI

V začetku tega leta je bilo v okraju 48 zdravnikov, od tega 24 v bolnicah in 24 na terenu. Na enega zdravnika odpade povprečno 2095 potrebe niso še pokrite, primanjkuje še nekaj zdravnikov za teren, tudi nekateri oddelki bolnišnice niso še zadostno zasedeni. Zato okrajni nikov-pripravnikov in štiri zdravnikov, pripravnikov in štiri zdravnikov, ki so na specializaciji. S temi zdravniki bomo pokrili vse najnujnejše potrebe. Veliko večje je pomanjkanje srednjedravnstvenega kadra, zlasti medicinskih sester. Spriči pomanjkanja nižjega zdravstvenega kadra, zlasti bolničark, pa imamo na programu ustanovitev šole za bolničarke v Piranu, po možnosti že v šolskem letu 1957/58.

Ker je večina terenskih zdravnikov brez daljše prakse, se je posvečala že doslej precejšnja pozornost strokovnemu izpopolnjevanju zdravnikov ter tudi ostalega zdravstvenega kadra. Prirejeni so bili razni strokovni sestanki, seminarji in podobno, v bodoče pa se bo to opravljal v še večjem obsegu, saj tako zahtevajo tudi republiški predpisi.

DELOVANJE ZDRAVSTVENIH ZAVODOV

a) **Bolnice:** V naših bolnicah v zadnjih letih ugotavljamo stalen porast dela, število sprejetih pacientov narašča, zlasti na nekaterih oddelkih kot so kirurški, porodniško-ginekološki in otološki. Tako je imela Splošna bolnica Koper v letu 1955 — 324 postelj, leta 1956 pa že 355, v bolnici v Ankaranu pa se je povečalo število postelj od 90 na 150. Na 1000 prebivalcev v našem okraju pride pet postelj, če upoštevamo tudi specialne bolnice pa 10,3, medtem ko je republiško povprečje 6,3, državno pa 3,6.

V letu 1955 je bilo sprejetih v Splošno bolnico Koper 8138, v letu 1956 že 8762, letos pa v prvih petih mesecih že 4357 pacientov.

Povprečna ležalna doba je znašala 1955. leta 15,20, leta 1956 10,6, letos v prvi polovici leta pa 11 dni. Stroške za zdravljenje v bolnici so v l. 1956 plačali: Socialno zavarovanje 75%, ljudski odbori 15%, zasebniki pa 10%.

b) Zdravstveni domovi vzdržujejo vso izvenbolnišnično kurativno in preventivno zdravstveno službo. V nekaterih naših ambulantah se ne posveča še zadostna pozornost pacientu, nekaterim zdravnikom še ni uspelo pridobiti si zaupanje bolnika, kar je pogoj za uspešno zdravljenje. Še vse preveč je primerov, da hodijo pacienti v ambulante zaradi staleža, ne pa zaradi zdravljenja.

Kljub temu pa so se vse splošne ambulante v zadnjih dveh letih bistveno izboljšale, to velja tudi za večino zobnih ambulant. Vendar je zobnih ambulant ter zobozdravnikov še vedno premalo, saj odpade na enega zobarja v našem okraju 3370 prebivalcev, v koprski občini pa celo 13.300. Bilij so tudi na tem področju doseženi uspehi, saj je bila še pred nekaj leti javna zobna ambulanta na obalnem področju samo v Kopru. Primerno se je izboljšala zobozdravstvena služba tudi v Piranu, Izoli, na Kozini in v Postojni, v Divači pa bodo v kratkem odprli novo zobno ambulanto.

Delo zobnih in tudi splošnih ambulant se zelo hitro veča. V letu 1956 je bilo 255.486 ambulantnih pregledov in 97.992 storitev, to je 107.509 primerov več ambulantne dejavnosti kot v letu 1955.

Stalež dela nezmožnih se je v letu 1956 nekoliko znižal v primeri s staležem v letu 1955. V obalnem pasu je bilo v letu 1955 na 100 prebivalcev letno v staležu 97, kar pomeni, da je povprečno skoraj vsak zavarovanec bil enkrat letno v staležu. V letu 1956 se je to stanje izboljšalo, tako da je od 100 zavarovancev bilo v staležu 90, kar je še vedno precej. Povprečna doba bolovanja je znašala v 1955. letu 16,7 dneva, v letu 1956 pa 15,9 dneva. Prav tako se je nekoliko zmanjšala izguba delovnih dni, in sicer od 13,39 na 12,70 dneva.

Vsi ti podatki prikazujejo delno izboljšanje in pričakovati je, da bo zdravstvena služba dajala vedno boljše rezultate.

SOCIALNO VARSTVO

V letu 1955 so bile skoraj vse pristojnosti na področju socialnega varstva prenesene na občinske ljudske odbore. Okrajni organi socialnega varstva od takrat rešujejo le pritožbe ter urejujejo zadeve, ki so skupne vsemu okraju in organizirajo določene socialne službe. V začetku tega leta so bili preneseni v občinsko pristojnost tudi socialni zavodi.

Pri socialnem varstvu odraslih oseb opažamo, da se je število podpor od leta 1955 dalje znižalo, podpore same pa so se povečale, tako da so izdatki za podpore ostali na isti višini.

Pri socialnem varstvu mladine ugotavljamo, da se število otrok v mladinskih domovih znižuje, zato se je tudi ukinil mladinski dom v Kopru. Tudi dom v Dutovljah ni dobro zaseden. Občinski ljudski odbori raje dajejo otroke v rejo, ker je to ne le cenejše, temveč tudi boljše za otroke, če pridejo v primerne družine.

Zaradi preprečitve podhranjenosti otrok se uvajajo v šolah mlečne kuhinje. V letu 1956 in 1957 se je število šolskih kuhinj precej povečalo, tako da so zajele skupno 13.600 otrok. V tem letu pa bodo poslale občine približno tisoč socialno in zdravstveno ogroženih otrok na letovanje v višinske kraje ali na morje.

Invalidsko varstvo: Zadevo v zvezi z varstvom invalidov opravlja Invalidski odsek. Skupno število upravičencev znaša 3.683, od tega osebnih 1099 in 2584 družinskih. Mesečno se izplačuje skupno približno 11 milijonov din invalidskih prejemkov. V letošnjem letu bo odšlo na klimatsko in kopališko zdravljenje na državne stroške 95 invalidov. Invalidsko varstvo je urejeno z zveznimi predpisi in se invalidski prejemki izplačujejo iz zveznih sredstev.

Italijanska manjšina v okraju Koper

V okraju Koper živi določeno število italijanske narodne manjšine. Imam za svojo dolžnost v tem poročilu oceniti položaj te manjšine z vidika načel naše družbene ureditve in pa z vidika mednarodnih obveznosti, ki jih je sprejela naša država glede

italijanske manjšine na področju bivše cone B.

Po podatkih Zavoda za statistiko, povzetih po popisu prebivalstva z dne 25. aprila 1956, je razmerje med celotnim številom prebivalstva v obalnih občinah in številom pripadnikov manjšine naslednje:

	vsega prebivalstva	od tega Italijanov	odstotek Italijanov
Izola	7750	595	7.68 %
od tega mesto	6008	548	9.12 %
podeželje	1742	47	2.70 %
Koper	24897	1186	4.76 %
od tega mesto	6066	522	8.61 %
podeželje	18831	664	3.53 %
Piran	9387	1452	15.47 %
od tega mesto	3410	558	16.36 %
podeželje	5977	894	14.96 %
SKUPAJ	42034	3233	7.70 %
od tega mesto	15484	1628	10.50 %
podeželje	26550	1605	6.00 %

V ostalih občinah okraja je še približno 100 oseb italijanske narodnosti, ki so večinoma italijanski državljani. Tako je v okraju skupno 3340 Italijanov, kar znaša 3,4% od celotnega števila prebivalstva.

Sedanje stanje prebivalstva oziroma število pripadnikov manjšine se bistveno ne razlikuje od stanja ob popisu. Nepomembna razlika je posledica naravnega nihanja števila prebivalstva in pa nekaterih zapoznelih izselitev oseb, ki so se preselile po določenih londonske Spomenice o sporazumu. Pripomniti pa je, da je starostni sestav manjšine zelo slab, saj prevladujejo starejši letniki.

Ob popisu se je narodnost ugotav-

ljala na podlagi prostovoljne izjave vsakega prebivalca oziroma njegovega skrbnika, ki jo je zapisal lastno-ročno ali pa jo podal popisovalcu.

Po socialno-ekonomskem sestavu prevladujejo med italijansko manjšino delavci in mali kmetje, od teh pa so mnogi zaposleni tudi v raznih gospodarskih organizacijah. Intelektualcev je med italijansko manjšino zelo malo.

Ker so ob preseljevanju številne družine pustile v tukajšnjem okraju starejše, dela nezmožne družinske člane, uživa nesorazmerno velik del pripadnikov socialne podpore. Tako je v domovih onemoglih 49% vzdrževancev pripadnikov manjšine, de-

narne podpore pa jih prejema okoli 20%. Nadalje je med invalidi 15,4% pripadnikov manjšine, med invalidskimi upokojniki 35,4%, med starostnimi upokojniki 31,8% in med družinskimi upokojniki 26,2% pripadnikov manjšine.

Italijanska manjšina ima po veljavnih predpisih enake možnosti uveljavljanja v organih oblasti in družbenega upravljanja kot ostali državljani. Tako je en pripadnik manjšine poslanec republiškega zbora Ljudske skupščine LR Slovenije, v okrajnem ljudskem odboru pa je 6 odbornikov italijanske narodnosti, od katerih je en podpredsednik OLO. To pomeni, da ima manjšina, ki šteje 3,4% celotnega prebivalstva okraja, v OLO 4,9% odbornikov. V okrajnih svetih je 5 članov pripadnikov manjšine. V občinskih ljudskih odborih pa je manjšina zastopana takole:

ObLO Koper — od 43 odbornikov ima manjšina 3 odbornike, ali 6,9% napram 4,34% prebivalcev italijanske narodnosti.

ObLO Izola — od 31 odbornikov ima manjšina 7 odbornikov, ali 22,5% napram 6,84% prebivalcev italijanske narodnosti.

ObLO Piran — od 31 odbornikov ima manjšina 6 odbornikov ali 19,3% napram 14,79% prebivalcev italijanske narodnosti.

V obalnih treh občinskih ljudskih odborih je torej 16 odbornikov italijanske narodnosti ali 16,8% proti skupnemu številu odbornikov, medtem ko manjšina šteje 7,7% celotnega prebivalstva teh treh občin.

V občinskih svetih je v Kopru tri, v Izoli 10, v Piranu pa 11 pripadnikov manjšine.

V upravi je manjšina zastopana razmeroma slabo in se tudi na vse razpise službenih mest v preteklih dveh letih ni javil noben pripadnik manjšine. Pripomniti pa je, da velik del uslužbencev italijanske narodnosti sploh ne ali pa slabo obvlada slovenski jezik.

Na vodilnih mestih v gospodarstvu je 13 pripadnikov manjšine, od tega osem na odgovornih mestih v večjih podjetjih. Visokokvalificiranih delavcev je 15. V delavskih svetih imajo pripadniki manjšine 53 ali 4% mest, v upravnih odborih pa 12 ali 3%.

V sedmih kmetijskih zadrugah na obalnem področju je včlanjenih 290 kmetov italijanske narodnosti. Med njim je en predsednik upravnega odbora, šest članov upravnih odborov, pet članov nadzornih odborov in en predsednik nadzornega odbora. V odborih za pospeševanje kmetijstva je 32 pripadnikov manjšine, trije pa so v odborih mladih zadrugarjev.

Primerna je tudi udeležba pripadnikov manjšine v ostalih organih družbenega upravljanja ter v zborih sodnikov porotnikov.

Manjšina ima nadalje vse možnosti izživiljanja v političnih, kulturnih in telesno-vzgojnih organizacijah in tudi dejansko veliko število njenih pripadnikov aktivno sodeluje v teh organizacijah.

Italijansko kulturno-prosvetni krožki v Izoli, Kopru in Piranu so vključeni v Italijansko Unijo za Istro in Reko. Namen krožkov je širiti napredno kulturo in družabnost med manjšino. Vsi krožki imajo lastne knjižnice s približno sedem tisoč knjigami. Italijanska unija ima lastno založbo »Edit«, ki izdaja dnevnik »La voce del popolo« s tedensko prilogo »La nostra lotta«, štirinajstdnevno revijo »Panorama«, mesečnik »Il Pioniere« in razne knjige. Krožki imajo tudi nalogo manjšini posredovati povezavo s kulturnim dogajanjem v matični deželi in so imeli že nekaj prav lepih uspehov. V ta namen so krožki tudi dobili iz javnih sredstev televizijske aparate, v čitalnicah krožkov pa so članstvu na razpolago časopisi in revije iz Italije. Krožki so materialno primerno preskrbljeni, imajo dobre prostore in prejemale redne letne subvencije.

Pomemben prispevek h kulturnemu standardu italijanske manjšine so tudi oddaje Radia Koper, ki tedensko emitira 40 ur italijanskega programa, namenjenega predvsem italijanski manjšini v okraju Koper in ostali Istri.

Načelo dvojezičnosti se v naši praksi izvaja široko. Pripadniki manjšine pri osebnem uradnem stiku z oblastmi in javnimi ustanovami morejo povsod uporabljati svoj jezik. Podobno je tudi glede na uporabo italijanščine v pisarnih stikih, kjer vrsta uradov odločbam, ki se nanašajo na italijanske stranke, prilaga tudi prevod, ne glede na to ali ga stranka zahteva ali ne. Nekoliko šibkejša je praksa glede dvojezičnosti obrazcev, ker se le-ti v veliki meri nabavljajo centralno. Poenotiti bo treba tudi prakso glede dvojezičnosti nazivov oblastev ter uličnih in drugih javnih napisov. Manjšinski statut sicer določa, da je dvojezičnost napisov obvezna v naseljih, kjer je najmanj 1/4 prebivalcev, ki pripadajo manjšini. Kot je razvidno iz prej navedenih statističnih podatkov, takih naselij pri nas ni, vendar pa menim, da bi se moglo posebej določiti, v katerih krajih in kateri javni napisi naj bi kljub temu bili dvojezični.

Za italijansko šolstvo skrbijo sveti za šolstvo okrajnega ter občinskih ljudskih odborov, pri okrajnem svetu pa je tudi komisija za italijansko šolstvo. V nekaterih občinskih svetih je manjšina pomankljivo zastopana. Pri okrajnem Tajništvu za šolstvo,

prosveto in kulturo je poseben šolski inšpektor za italijansko šolstvo, ki je pri svojem delu samostojen.

V okraju obstojajo vse italijanske šole, ki so navedene v manjšinskem statutu; nekatere od teh šol zaenkrat ne poslujejo, ker ni bilo vpisa. V primeru, da bi se pojavila potreba, pa bi se take šole odprle. Iz istih razlogov trenutno tudi ne poslujejo vrtci. V pravkar zaključenem šolskem letu je bilo na vseh manjšinskih šolah v okraju 272 učencev oziroma dijakov in sicer na osnovnih šolah 103 učenci, na osemletkah 68, na gimnazijah pa 101 dijak.

Učiteljski kader na italijanskih šolah je delno italijanske narodnosti, delno pa je absolvirala italijanska učiteljska oziroma višje šole. V skladu z določili Spomenice o soglasju je učnemu osebju na italijanskih šolah, ki nima ustrezne izobrazbe, dana možnost, da se izpopolni in pridobi potrebne kvalifikacije. V ta namen so deležni vseh razpoložljivih olajšav. Kadrovsko vprašanje italijanskega šolstva se rešuje tudi s pomočjo štipendiranja na učiteljskih in na domačih višjih šolah. V prihodnjem letu bodo razpisane tudi štipendije za študij na italijanskih univerzah. Pripomniti pa je, da je bil doslej na razpis s strani italijanskih dijakov slab odziv.

Razmerje med italijanskimi in slovenskimi šolami po številu učencev na učitelja pokaže naslednja razporednica, ki velja za konec I. polletja pravkar zaključenega šolskega leta:

	Učencev na enega učitelja		
	osnovne šole	osemletke	gimnazije
LR Slovenija	33.2	15.3	22.9
okraj Koper	22.2	15.3	19.5
italijanske šole	12.9	7.5	6.3

Analogno majhni obremenitvi pa so veliki stroški na učenca v italijanskih šolah, ki znašajo za osnovne šole 57.587.— din, za osemletke 72.426.— din (za slovenske šole 20.732.— din), za gimnazije pa 100.029.— din (za slovenske gimnazije 28.850.— din). Za 3.4% italijanskega prebivalstva v okraju je bilo potrošenih 8.9% celotnih okrajnih in občinskih sredstev za šolstvo, za 7.7% italijanskega prebivalstva v občinah Izola, Koper in Piran pa 12.3% vseh sredstev teh občin za šolstvo.

Učni načrti italijanskih šol so prilagojeni učnim načrtom slovenskih šol. Izboljšati pa jih je treba tako, da se bodo učenci manjšinske šole še bolje seznanjali z zgodovino in kulturo matične dežele. Nadalje bo treba zagotoviti, da se italijanski učenci temeljiteje nauče slovenščine, kot državnega jezika, ker jim bo sicer otežkočen morebitni nadaljnji študij ter uveljavljanje v poklicih, zlasti še v državni službi in v družbenem življenju. V skladu s tem bo treba zagotoviti odgovarjajoče učbenike.

Učila, knjižnice in učilnice manjšinskih šol so primerne in v povprečju boljše kot na slovenskih zavodih. Šole so razmeščene tako, da imajo vsi učenci razmeroma blizu do šole. Tistim učencem, ki se morajo voziti v šolo na večje razdalje, se vozilna povrne.

Vpis v manjšinske šole je svoboden, to pomeni, da starši učencev lahko prostovoljno izbirajo med vpisom v manjšinske šole in vpisom v šole s slovenskim učnim jezikom. Ugotovljenih je bilo nekoliko primerov vplivanja glede vpisa v šole. Ta odstopanja pa so bila s posredovanjem tukajšnjega Tajništva za šolstvo in v soglasju s prizadetimi starši odpravljena. V italijanskih šolah so tudi otroci italijanskih državljanov, medtem ko Slovincem-oprantom v Italiji, oblasti niso dovolile vpisa v slovenske šole.

Šolski odbori italijanskih šol so z uspehom obravnavali vprašanje obi-

ska, učnih uspehov, izvenšolskega dela učencev ter razna materialna vprašanja šol. Prav tako so tvorili uspešno zvezo med šolo in starši roditeljski sestanki, ki so se v preteklem letu vršili po 2 do 4 krat.

Tovarišice in tovariši odborniki! Navedel sem nekoliko podrobnejših podatkov o tukajšnji italijanski manjšini z namenom, da si Okrajni ljudski odbor o položaju manjšine ustvari jasno sliko. Če navedene podatke primerjamo z uvodno navedenimi obveznostmi, moremo predvsem ugotoviti, da so naši italijanski so državljani povsem izenačeni v pravicah in dolžnostih z ostalimi državljani FLRJ. Tradicije NOB, naša ustavna načela, zlasti pa ves komunalni sistem, nudijo pripadniku manjšine formalno in materialno enakost ter neomejene možnosti vključevanja v družbeno življenje. Če upoštevamo dejstvo, da so po izseljevanju na našem področju ostali predvsem tisti Italijani, ki so se zavestno opredelili za življenje v socialistični državi, potem je razumljiva ugotovitev, da se manjšina tudi dejansko vse bolj in bolj poslužuje demokratičnih pravic naše družbene ureditve in se tako tvorno vključuje v proces graditve socializma v naši državi. V tem je pa tudi pojasnilo za stalno upadanje šovinističnih izpadov in narodnostnih nasprotovanj. Večje objestransko razumevanje bo pripomoglo k nadaljnjemu odstranjevanju teh nasprotij. Zato se bo realizirala pobuda s portoroškega posvetovanja SZDL, po kateri bo šolski mladini, pa tudi ostalim pripadnikom manjšine omogočeno, da se čim bolj naučijo slovenščine, po drugi strani pa se bo tudi slovenska mladina v šoli naučila manjšinskega jezika.

Končno moramo oceniti še izpolnjevanje obveznosti, ki jih je naša država sprejela s podpisom londonske Spomenice o sporazumu, in ki so zapisane v manjšinskem statutu. Primerjajoč preje navedene podatke z določili manjšinskega statuta lahko ugotovimo, da ta določila niso bila v ničemer kršena, saj naša notranja

ureditev vse tiste pravice, ki jih vsebuje manjšinski statut, zagotavlja z največjo širino. Vsekakor pa bo Okrajni ljudski odbor tudi v bodoče spremljal izvajanje določil manjšinskega statuta ter ukrenil vse potrebno za zagotovitev manjšinskih pravic in dejanske izenačenosti pripadnikov italijanske manjšine z ostalimi državljani na področju koprškega okraja.

Tovarišice — tovariši odborniki!

Skušal sem prikazati v glavnih obrisih delo Okrajnega ljudskega odbora Koper v sedanjem sestavu od izvolitve do danes, pogoje v katerih je deloval, dosežene uspehe in pomanjkljivosti ter perspektive za nadaljnji razvoj. Smatram, da je bilo delo našega ljudskega odbora uspešno tako pri izvajanju splošne državne politike na našem območju, kakor tudi pri reševanju naših lokalnih nalog. V funkciji državnega organa smo vseskozi izvajali načelo zakonitosti, ki je temeljno načelo socialističnih družbenih odnosov, konkretizirali smo načelo gospodarske preorientacije z dajanjem prednosti objektom in nalogam, ki neposredno služijo dvigu družbenega standarda in posebej še modernizaciji kmetijstva. Na področju komunalnih zadev, šolstva, kulture, zdravstva ter socialnega varstva smo se borili z dediščino preteklosti, z zaostalostjo in pomanjkanjem sodobnih ureditev ter pri tem tudi dosegli vidne uspehe. Vsega pa seveda nismo mogli opraviti, ker smo bili vezani na omejena denarna sredstva, pač pa so že danes ustvarjeni pogoji za takšno gospodarsko moč okraja, da se bodo v bodočih letih in ob vedno spodbudnejši delitvi narodnega dohodka za komuno, vedno intenzivneje reševali tudi tovrstni problemi.

V procesu graditve komunalnega sistema si je Okrajni ljudski odbor prizadeval, da se okraj uveljavi kot družbeno gospodarska skupnost občin in prebivalcev na tem območju. V tem prizadevanju smo vzdrževali najtesnejše stike z občinskimi ljudskimi odbori in organi družbenega upravljanja ter delavskega samoupravljanja in ob spoštovanju zakonitih pravic teh organov vsklajevali njihove interese z interesi skupnosti.

Ko navajam uspehe Okrajnega ljudskega odbora ter uspehe občinskih ljudskih odborov in celotnega komunalnega sistema v našem okraju od reorganizacije 1955. leta dalje, bi želel poudariti, tovarišice in tovariši odborniki, da gre velika zasluga za te uspehe političnemu vodstvu našega okraja, zlasti Okrajnemu komiteju ZKS in sekretarju tovarišu Albertu Jakopiču-Kajtimiru. Okrajni komite ZKS in Okrajni odbor SZDL sta opravila najintenzivnejšo aktivizacijo vsega ljudstva, zlasti še delovnih kolektivov pri naporih za dosego postavljenih nalog ter budno spremljala in pravilno usmerjala posamezne organe in celotni mehanizem našega komunalnega sistema. Konferenice, ki sta jih pripravila Okrajni komite ZKS in Okrajni odbor SZDL so bile dragocen prispevek k naporom naših ljudskih odbornikov in k pravilni usmeritvi naših družbenih organov ter državljanov v prizadevanjih za zgraditev komune in za boljše življenjske pogoje naših delovnih ljudi.

Register

gospodarskih in združnih organizacij

Reg b I 213/1

**»PROJEKT KOPER«
KOPER**

Skrajsan naziv:
PROJEKT KOPER.
Poslovni predmet:
a) Projektiranje in vršenje drugih projektantskih uslug v gradbeno-arhitektonski stroki, kakor tudi stremenje k izpopolnitvi gradbene dejavnosti.
b) Projektiranje nizkih gradenj.
c) Projektiranje s področja urbanizma in notranje opreme.
d) Nadzor nad gradnjo in ekonomsko analitične študije.
Ime direktorja:
Marko Rajner, v. d. direktorja.
Podjetje je ustanovil:
Okrajni ljudski odbor Koper, dne 28. 1. 1953 št. 1114/1.
Poleg direktorja podpisuje:
Inž. arh. Miloš Hohnjec, v odsotnosti direktorja.

Reg b II 13/2

**»LESONIT« TOVARNA LESOVINSKIH PLOŠČ,
ILIRSKA BISTRICA**

Novi upravičenci za podpisovanje podjetja so:
Franc Stegnar, direktor,
Marija Lenič, računovodja, sopolpisuje listine finančnega značaja,
Franc Fabjančič, komercialist, v odsotnosti direktorja v istem obsegu kot prvi.
Izbrišejo se:
Dušan Keber, direktor,
Adolf Valenčič, glavni računovodja,
Albin Kuret, sekretar.

Reg b II 70/2

**GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE »KOVINAR«
PIVKA**

Vpiše se novi direktor podjetja:
Franko Joimo.
Poleg direktorja podpisujejo za podjetje še novi upravičenci:
Srečko Košnik, računovodja,
Jožica Dekleva, sopolpisuje v odsotnosti direktorja oz. računovodje z enim od podpisnikov,
Ludvika Penko, sopolpisuje v odsotnosti direktorja oz. računovodje z enim od podpisnikov.
Izbrišeta se:
Vili Virens, dosedanji direktor in
Dušan Dujc, računovodja.

Reg b II 130/2

**KOVINSKO PODJETJE »LIV«
POSTOJNA**

Novi direktor podjetja je:
Franc Culjkar.
Poleg direktorja bo podpisoval še:
Jože Skodič, predsednik Delavskega sveta.
Izbrišeta se:
Karel Grmek, dosedanji direktor,
Rafael Baraga, strojni tehnik.

Reg b II 136/4

**TOVARNA FURNIRJA IN LESNIH
IZDELKOV »TOPOL«
ILIRSKA BISTRICA**

Poslovni predmet se spremeni in glasi odslej:
Nakup vseh vrst furnirske in žagarske hlodovine, izdelava vseh vrst furnirjev, vezanih plošč, embalaže, lesne galanterije, pohištva, rezanega lesa iglavcev in listavcev ter drugih lesnih izdelkov in rezanje furnirjev in hlodovine za druge.

Reg b II 156/5

**TOVARNA FURNIRJA IN LESNIH
IZDELKOV »TOPOL«
ILIRSKA BISTRICA**

Na podlagi zapisnikov rednih zasedanj delavskih svetov Tovarne furnirja in lesnih izdelkov »Topol« v Ilirski Bistrici z dne 2. 8. 1956 in »Lesnega kombinata« v Ilirski Bistrici z dne 8. 8. 1956 v zvezi s sklepom Občinskega ljudskega odbora Ilirska Bistrica z dne 21. 9. 1956 št. 1837/2 se

»Lesni kombinat« Ilirska Bistrica
pripoji

Tovarni furnirjev in lesnih izdelkov »Topol« v Ilirski Bistrici.
V posledku pripojitve se izbriše podjetje »Lesni kombinat« Ilirska Bistrica pod Reg b II 77.

Reg b II 157/1

**OBRATNO PODJETJE »MIZAR«
ILIRSKA BISTRICA**

Poslovni predmet:
a) Izdelovanje vseh vrst mizarških izdelkov
b) Opravljanje vseh vrst mizarških uslug.
Direktor podjetja:
JOŽE KIRN, v. d. direktorja
Podjetje je ustanovil:
Delavski svet podjetja Lesni kombinat Ilirska Bistrica s svojim sklepom dne 25. 11. 1956.
Konstituiranje podjetja:
24. 1. 1957.
Dovoljenje za konstituiranje je izdal:
Občinski ljudski odbor Ilirska Bistrica, dne 26. 11. 1956 št. 02/1-4412/1.
Za podjetje podpisujejo:
1. Direktor
2. Dragica Penko, računovodja.

Reg b II 158/1

**KINO »SVOBODA«
ILIRSKA BISTRICA**

Poslovni predmet:
a) predvajanje filmov in drugih razvedril,
b) posojanje dvorane v kulturne namene in za druge prireditve.
Ime direktorja:
Albin Bilc.
Podjetje je ustanovilo:
Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« v Ilirski Bistrici z odločbo z dne 26. 12. 1956.
Konstituiranje podjetja:
1. januarja 1957.

Reg b III 30/2

**PODJETJE »MLEKARNA«
SEŽANA**

Izbriše se:
Poslovalnica Mlečna restavracija, Sežana.

Reg b III 42/2

**»JUGOŠPED«, PODUZEČE ZA
MEDJUNARODNU ŠPEDICIJU I JAVNA
SKLADIŠTA
BEOGRAD**

Naziv in sedež poslovalnice:
»JUGOŠPED«, PODUZEČE ZA
MEDJUNARODNU ŠPEDICIJU I
JAVNA SKLADIŠTA BEOGRAD
— IZPOSTAVA s sedežem v
SEŽANI
Na novo se vpiše:
SLAVKO PETAČ, poslovodja
Izbriše se:
Jože Ukmar, dosedanji poslovodja.

Reg b III 70/4

**TRGOVSKO PODJETJE »ZADRUŽ-
NIK« — SEŽANA**

se z odločbo Občinskega ljudskega odbora, Sežana z dne 26. 12. 1956, št. 03/2-3252/1-56

spremeni v

TRGOVSKO PODJETJE »GRUDA«
SEŽANA
Skrajsani naslov:
»GRUDA SEŽANA«.
Predmet poslovanja podjetja se razširi še na:
predelavo mesa v mesne izdelke (klobase).

Reg b III 81/2

GOSTILNA »TRST« SEŽANA

Konstituiranje izvršeno dne:
17. septembra 1956.
Pravila predložena dne:
26. novembra 1956.

Reg b III 83/1

**ČEVLJARSKA DELAVNICA
PODGRAD**

Poslovni predmet:
Izdelava in popravilo vseh vrst obutve.

Ime in položaj osebe, ki je upravičena podpisovati za delavnico:
MIRKO LJUBIČ, poslovodja.
Delavnico je ustanovil:
Občinski ljudski odbor Hrpelje, odločba št. 02/1-1442/1 z dne 16. 8. 1956.
Delavnica je v kolektivnem upravljanju delavcev.
Prevzem po delavcih — konstituiranje izvršeno dne 13. 11. 1956.

Reg b III 84/1

**»GLOBUS-ŠPEDICIJA«, TUZEMSKI
IN MEDNARODNI TRANSPORT
LJUBLJANA**

Naziv in sedež poslovalnice:
»GLOBUS-ŠPEDICIJA«, TUZEMSKI IN MEDNARODNI TRANSPORT
LJUBLJANA
Skrajsano besedilo:
»GLOBUS-ŠPEDICIJA«
LJUBLJANA, poslovalnica Sežana.
Poslovni predmet:
a) Opravljanje poslov tuzemske špedicije in prevoznitva
b) Opravljanje poslov mednarodne špedicije.
Šef predstavništva:
Vladimir Čebihin
Poslovalnico je ustanovil:
Podjetje »Globus-špedicija« v Ljubljani.
Dovoljenje za poslovanje je izdal:
Okrajni ljudski odbor Sežana dne 30. 8. 1954 št. II-2749/2-1954.
Poslovalnica nima samostojnih pravic.

Naziv podjetja:
»GLOBUS-ŠPEDICIJA«, TUZEMSKI IN MEDNARODNI TRANSPORT
LJUBLJANA

Naziv in sedež poslovalnice:
»GLOBUS-ŠPEDICIJA«, TUZEMSKI IN MEDNARODNI TRANSPORT
LJUBLJANA
PODRUŽNICA KOZINA

Skrajsano besedilo:
»GLOBUS-ŠPEDICIJA«, LJUBLJANA
POSLOVALNICA KOZINA
Poslovni predmet:
Storitve:

1. S tuzemskimi špedicijskimi posli in prevoznitvom
  2. Z mednarodno špedicijo, prevzemanjem pošilk iz inozemstva, izvrševanje carinjenja, dostavo blaga prejemnikom ter pošiljanje blaga v inozemstvo s kamioni in po železnici.
- Šef predstavništva:
Marija Šiškovič.
Dovoljenje za poslovanje je izdal:
Okrajni ljudski odbor Sežana dne 9. 12. 1954, št. II-5421/2-54.
Poslovalnico je ustanovil:
Podjetje »Globus-špedicija«
Ljubljana.

Cons III 204/10

Na podlagi sklepa rednega občnega zbora članov Kmetijske delovne zadrage z o. j. Puče z dne 20. februarja 1955 v zvezi z odločbo Okrajnega ljudskega odbora v Kopru z dne 19. maja 1956, št. 4391/1 in sklepom Okrajne zadrage zveze v Kopru z dne 9. marca 1956, št. 528 je zadruga prenehala s poslovanjem in prešla v likvidacijo.

Naziv odslej:
KMETIJSKA DELOVNA ZADRUGA z o. j. v likvidaciji,
PUČE.
Člani likvidacijske komisije so:
Ivan Knez, odbornik OLO Koper, predsednik,
dr. Anton Nemec, uslužbenec OLO Koper,
Svetožar Kobav, uslužbenec OZZ Koper,
Jože Lapanje, računovodja OZZ Koper,
Peter Pucer, Puče 45,
Jože Baruca, Koštabona 27,
Karel Baruca, Koštabona 50,
Jože Benčič, Puče 57,
Jože Ražman, Puče 57, člani.
Izbrišejo se dosedanji člani upravnega odbora.

AKTIVA

(v 000 din)

Bilanca na dan 31. decembra 1956

PASIVA

(v 000 din)

GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »JAVORNIK« POSTOJNA

A. Osnovna in izložena sredstva		A. Viri osnovnih in izločenih sredstev	
Osnovna sredstva	3.371	Sklad osnovnih sredstev	2.368
Investicije v teku	—	Dolgoročni kredit za dokončane investicije	916
Izložena sredstva in druga investicijska sredstva	1.569	Razni skladi	1.505
		Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
		Ostali viri finansiranja investicij	87
B. Obratna sredstva		B. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	1.757	Banka — kredit za obratna sredstva	1.470
		Sklad obratnih sredstev	—
		Pasivne časovne razmejitev	—
C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva		C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva	
Kupci in ostale terjatve	377	Dobavitelji in ostale obveznosti	805
Ostala aktiva	77	Ostala pasiva	—
D. Finančni uspeh		D. Finančni uspeh	
Razdeljeni dobiček	—	Dobiček	—
Izguba	—	Kritje izgube	—
Skupaj	7.151	Skupaj	7.151

Vodja računovodstva Danica Tomaduc, l. r.

Direktor Slavko Zupan, l. r.

Predsednik upravnega odbora Jožica Derenčin, l. r.

TRGOVINA »JAVORNIK« PIVKA

A. Osnovna in izložena sredstva		A. Viri osnovnih in izločenih sredstev	
Osnovna sredstva	804	Sklad osnovnih sredstev	804
Investicije v teku	—	Dolgoročni kredit za dokončane investicije	—
Izložena sredstva in druga investicijska sredstva	1.021	Razni skladi	1.494
		Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
		Ostali viri finansiranja investicij	—
B. Obratna sredstva		B. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	17.956	Banka — kredit za obratna sredstva	15.486
		Sklad obratnih sredstev	—
		Pasivne časovne razmejitev	90
C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva		C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva	
Kupci in ostale terjatve	1.369	Dobavitelji in ostale obveznosti	3.276
Ostala aktiva	—	Ostala pasiva	—
D. Finančni uspeh		D. Finančni uspeh	
Razdeljeni dobiček	—	Dobiček	—
Izguba	—	Kritje izgube	—
Skupaj	21.150	Skupaj	21.150

Vodja računovodstva Rozka Kobav, l. r.

Direktor Oliviero Cantarutti, l. r.

Predsednik upravnega odbora Malka Kruh, l. r.

PODJETJE ZA REZANJE IN PREDELAVO LESA »JELKA« KOZINA

Podjetje je lani zaposlovalo povprečno 20 delavcev in uslužbencev. Poslovno leto je z uspehom zaključilo.

A. Osnovna in izložena sredstva		A. Viri osnovnih in izločenih sredstev	
Osnovna sredstva	4.285	Sklad osnovnih sredstev	3.136
Investicije v teku	1.288	Dolgoročni kredit za dokončane investicije	1.055
Izložena sredstva in druga investicijska sredstva	3.215	Razni skladi	3.416
		Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	1.288
		Ostali viri finansiranja investicij	—
B. Obratna sredstva		B. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	5.714	Banka — kredit za obratna sredstva	3.690
		Sklad obratnih sredstev	—
		Pasivne časovne razmejitev	72
C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva		C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva	
Kupci in ostale terjatve	7.727	Dobavitelji in ostale obveznosti	9.572
Ostala aktiva	94	Ostala pasiva	94
D. Finančni uspeh		D. Finančni uspeh	
Razdeljeni dobiček	6.879	Dobiček	6.879
Izguba	—	Kritje izgube	—
Skupaj	29.202	Skupaj	29.202

Vodja računovodstva Milica Benčič, l. r.

Direktor Ciril Rapotec, l. r.

Predsednik upravnega odbora Silvo Dariš, l. r.

AKTIVA

(v 000 din)

Bilanca na dan 31. decembra 1956

PASIVA

(v 000 din)

KMETIJSKO POSESTVO PIVKA

A. Osnovna in izločena sredstva

Osnovna sredstva	5,846
Investicije v teku	14,897
Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	153

B. Obratna sredstva

Skupna obratna sredstva	4
-----------------------------------	---

C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva

Kupci in ostale terjatve	491
Ostala aktiva	3,482

D. Finančni uspeh

Razdeljeni dobiček	104
Izguba	—

Skupaj 24,977

Vodja računovodstva Iva Bole, l. r.

A. Viri osnovnih in izločenih sredstev

Sklad osnovnih sredstev	4,190
Dolgoročni kredit za dokončane investicije	1,534
Razni skladi	153
Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	15,019
Ostali viri finansiranja investicij	—

B. Viri obratnih sredstev

Banka — kredit za obratna sredstva	3,273
Sklad obratnih sredstev	—
Pasivne časovne razmejitev	—

C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva

Dobavitelji in ostale obveznosti	704
Ostala pasiva	—

D. Finančni uspeh

Dobiček	104
Kritje izgube	—

Skupaj 24,977

Upravnik Jože Može, l. r.

Predsednik upravnega odbora Kolman Konkolič, l. r.

KMETIJSKO POSESTVO LANDOL

A. Osnovna in izločena sredstva

Osnovna sredstva	3,213
Investicije v teku	—
Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	136

B. Obratna sredstva

Skupna obratna sredstva	8
-----------------------------------	---

C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva

Kupci in ostale terjatve	329
Ostala aktiva	2,346

D. Finančni uspeh

Razdeljeni dobiček	40
Izguba	—

Skupaj 6,072

Vodja računovodstva Iva Bole, l. r.

A. Viri osnovnih in izločenih sredstev

Sklad osnovnih sredstev	2,467
Dolgoročni kredit za dokončane investicije	746
Razni skladi	136
Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
Ostali viri finansiranja investicij	—

B. Viri obratnih sredstev

Banka — kredit za obratna sredstva	2,100
Sklad obratnih sredstev	—
Pasivne časovne razmejitev	—

C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva

Dobavitelji in ostale obveznosti	362
Ostala pasiva	221

D. Finančni uspeh

Dobiček	40
Kritje izgube	—

Skupaj 6,072

Upravnik Filip Zadel, l. r.

Predsednik upravnega odbora Jože Doles, l. r.

SGP »KRAŠKI ZIDAR«, SEŽANA

Lani podjetje svojega proizvodnega plana ni doseglo zaradi znanega zmanjšanja obsega investicij, toda poslovno leto je z uspehom zaključilo. Podjetje ima v svojem sklopu mizarski, kovaško-kleparski, ključavničarski, soboslikarski elektro in vodoinštalaterski obrat in kamnolome.

A. Osnovna in izločena sredstva

Osnovna sredstva	Znesek	17,647.497
Investicije v teku	284.935	
Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	4,570.142	

B. Obratna sredstva

Skupna obratna sredstva	13,092.958
-----------------------------------	------------

C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva

Kupci in ostale terjatve	30,479.494
Ostala aktiva	832.550

D. Finančni uspeh

Razdeljeni dobiček	3,552.765
Izguba	—

Skupaj 70,460.341

Vodja računovodstva Alojz Pelan, l. r.

A. Viri osnovnih in izločenih sredstev

Sklad osnovnih sredstev	Znesek	12,786.987
Dolgoročni kredit za dokončane investicije	4,860.510	
Razni skladi	3,963.581	
Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—	
Ostali viri finansiranja investicij	284.935	

B. Viri obratnih sredstev

Banka — kredit za obratna sredstva	16,710.000
Sklad obratnih sredstev	—
Pasivne časovne razmejitev	3,708.714

C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva

Dobavitelji in ostale obveznosti	19,540.116
Ostala pasiva	5,052.733

D. Finančni uspeh

Dobiček	3,552.765
Kritje izgube	—

Skupaj 70,460.341

Direktor Alojz Ferjančič, l. r.

Predsednik upravnega odbora Franc Fajt, l. r.